Savo manuš ajso dživipen, savo dživipen ajso čačipen

Romano hangos

10,-Kč

ROMSKÝ HLAS – MĚSÍČNÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE ROČNÍK 11 • ČÍSLO 2–3 – VYŠLO 20. ÚNORA 2009

zprávy

BRNO – Metropole jižní Moravy se připravuje na 8. duben, Den Romů. Fléda chystá koncert Bobana Markoviče a jeho Orkestáru, v romském muzeu představí svou knihu romská malířka z Rakouska Ceija Stojková, dolaďují se akce ve Vaňkovce a na faře v Zábrdovicích. **(fj)**

PRAHA – V lednu vznikl projekt NAPSI. Zahájilo ho pět organizací. Sdružení IQ Roma servis se pokusí se společností Člověk v tísni, Socioklubem, sdružením SKOK a sdružením EAPN v nadcházejících dvou letech zlepšit sociální začleňování lidí z okraje společnosti. **(ij)**

ŠUMPERK – Sdružení Savore, které se na severu Moravy věnovalo romským dětem, ukončilo činnost.

OSTRAVA – Provozovatelé sociálních služeb v Moravskoslezském kraji dostanou letos od státu o polovinu peněz méně než loni. Kraj, obce i nestátní neziskové organizace požadovaly na sociální služby více než miliardu korun, získají však jen 467 milionů.

BRNO – Velký romský ples plánovaný Emilem Ščukou na 12. února do brněnských hotelů Continental (pak Voroněž) se nakonec neuskutečnil. Ščuka údajně zastával názor, aby z výtěžku sponzorů byl dotovaný lyžařský výcvik studentů jeho střední školy. Sponzoři pak od záměru ustoupili. **(pp)**

MORAVSKÝ BEROUN – V ulici 9. května v Moravském Berouně napadli 24. ledna neznámí, asi dvacetiletí mladíci ve Škodě Octavia 2 Romky, Ilonu a Adélu Hlavačovou, a jejich dvě děti. Dále hodili zápalnou láhev do okna jejich domu. **(js)**

PŘEROV – Přerovští policisté se začali koncem února zabývat letáky, které vyzývají k vytvoření domobrany proti nepřizpůsobivým. V nadpisu červeně zbarvených letáků se velkým písmem praví, že ulice Škodova, Tovačovská a Kojetínská jsou ostudou Přerova. Na plakátech je i výzva k ukončení tohoto stavu.

Nepřizpůsobivá menšina obtěžovala hlukem

BRNO – Šéfredaktor RH se 18. února v roli terénního sociálního pracovníka dostavil k budově Nejvyššího správního soudu projednávajícího budoucnost neonacistické Dělnické strany (DS). Zde přítomnému vedení DS nabídnul pomocnou ruku ve formě alespoň základních informací obsažených v našem listu. Proč?

Jedním z rozmanitých cílů Romano hangos (RH) je také napomáhat integraci sociálně nepřizpůsobivých občanů, žijících kvůli nízkému vzdělání v kulturní izolaci, do většinové společnosti. A to tak, aby se snížilo riziko jejich zapojení do pouliční kriminality a vandalismu, oslabila závislost na hazardních hrách atd. a zvýšila informovanost a vlastní aktivita. Po překonání těchto hendikepů, k čemuž jim vlastní síly často nestačí, by se pak snadněji propracovali ze společenského dna v uzavřeném ghettu skrze různé volnočasové aktivity ke smysluplnější existenci.

Předseda DS Tomáš Vandas a jeho ochranka však nabízené Romano hangos odmítala vzít do rukou. Štítivý odpor k tištěnému papíru mající patrně maskovat sníženou gramotnost a také nadměrný hluk této menšiny nepřizpůsobivých u soudního jednání naznačují, že na terapii s touto skupinou problematických klientů bude nejspíš nutné vzít si ještě pořádný grant.

NSS nakonec DS nezakázal. Zajímavé ale je, jak neonacisté pokorně skousli, že se jim jako „vůdce“ bez nějakých voleb vnutil zrovna Vandas. Když člověk vidí, jak se tenhle bývalý Sládkův parťák v černé bundě snaží na svém webu napodobit toho s knírkem, vyprskl by smíchy. Ale třeba si Vandas jen tak s nácíčky hraje. A doma nečte Mein Kampf, ale studuje zákony říkající, že každá partaj v červnových volbách, když zdolá 1 %, shrábne za jeden hlas 30 Kč. Sládek si tenkrát vydělal na vilu v Útěchově… **Pavel Pečínka**

Foto: Tomáš Hájek, Lidové noviny

Noviny, ministr a Evropská unie

Lednem 2009 vstoupilo Romano hangos (RH) do jedenáctého roku svého života. V okamžiku, kdy píšu tento editorial, tedy 23. ledna, známe dvě velmi podstatné věci. Podstatné tedy alespoň pro nás v tom relativně malém světě, jehož součást tvoříte i vy, naši čtenáři.

Právě nyní, když píšu tyto řádky, jmenoval prezident čtyři nové ministry, mezi nimi i Michaela Kocába, ministra pro lidská práva a menšiny. Tento ministr již tradičně drží ochrannou ruku nad svými ovečkami, a má tedy význam i pro vydavatele národnostního tisku.

Změna je život. Proto vítám Kocábovo jmenování ministrem jako pozitivní krok, aniž jej přeceňuji. Současně vyslovuji díky i uznání předcházející ministryni Stehlíkové, vědom si jejích omezených možností i důvodů, které vedly ke změnám. Jejich kritériem nebyly schopnosti ani výsledky práce odcházející ministryně. Už víme, jak to v politice chodí!

V těchto dnech jsme se také dověděli, přiznávám že neoficiálně a poněkud pokoutně, že výběrová komise pro národnostní tisk přijala náš projekt vydavatelství RH, které tedy může letos vycházet s podporou vlády. Přitom Česko plní roli předsedajícího státu EU. To rozšíří činnost ministra této vlády pro lidská práva i do evropského prostoru. Vydavatel RH je si této skutečnosti vědom a chce si ve svém zpravodajství všímat i evropských záležitostí v životě Romů. To samo o sobě představuje náročný úkol, který však skýtá i možnost určitého vlivu na vývoj těchto záležitostí, jak by si je mohli představovat čeští Romové. Schizofrenická situace, že? Zvlášť když uvážíme, že je to právě EU, která kritizuje český stát za jeho nepřátelský postoj vůči vlastním Romům. Právě proto si dovoluji vyslovit ideu, že by se zmíněné dva rozdílné postoje mohly vzájemně konfrontovat s aktivním přispěním českých Romů. Tato konfrontace, pokud se uskuteční, nebude ničím jiným než tříbením demokratických procesů. Kolikrát jsme už řekli, že vztah vůči Romům je v podmínkách ČR prubířským kamenem její demokracie?

Tak uvidíme, zda se posuneme dopředu, či nikoliv. Romano hangos chce být u toho a očekává i jistý přínos vás, svých čtenářů.

Karel Holomek

editorial vydavatele

z obsahu

Jakoubek versus Uhl
Jana Horváthová odmítá extremismus
strana 2, 3

Co vše exekutor může
Právnička Ludmila Krátká radí
strana 3

Drsná hip hopová banda
Prostě Luky, Fera, Patrik, Koty, Ríša
strana 6

Co a jak dál s Bronxem?
Výzkumnice a učitelky se trochu chytly
strana 7

Od houslí do kriminálu
Smutná povídka od Gejzy Horvátha
strana 8, 9

Nové strany a Romové
Chtějí do Bruselu. A co nabízejí?
strana 10

M. Kocáb: Chceme antidiskriminační zákon

Čerstvý ministr pro lidská práva a menšiny Michael Kocáb vystoupil ve středu 4. února z vlaku a z brněnského nádraží zamířil rovnou do Muzea romské kultury (MRK). Cestou přijal pozvání na kafe do několika bytů v romské čtvrti, jednomu z obyvatel nechal koupit kytaru. Po jednání v MRK se setkal ještě s primátorem Brna a ombudsmanem.

Co bezprostřední dojmy z Cejlu, Bratislavské a z Muzea romské kultury?

Muzeum mne naprosto okouzlilo. Umění promlouvá obrovskou silou. Navštívil jsem s kolegy také místo lágru v Hodoníně u Kunštátu. Hodonínem bychom na muzeum chtěli navázat. Měl by být místem setkávání, učení a kontemplace. Těším se, že vše s kolegy stihneme připravit, abychom to tam oživili dětmi a také mezinárodními návštěvami co nejdřív.

Orientace na kauzu Lety a jmenování Lejly Abbásové tiskovou mluvčí vám zajistí viditelnost a sympatie. Jde o důležitá, ale symbolická gesta, neovlivní přímo situaci v ghettech. Teď ale dostávají různé neziskovky pracující i s Romy vlivem dopadů finanční krize méně dotací a grantů, nadace pak méně darů od podnikatelů, což ovlivní integrační programy. Můžete udělat něco proti ohrožení nevládek krizí?

Organizace, které prospívají dalším lidem, nejen svým členům, budou moci získat status veřejně prospěšné organizace. Podle zákona, který připravujeme, a podle změn dalších zákonů by tento status měl zajistit lepší a dlouhodobější financování a další výhody, zejména daňové. Organizacím uvolňuje ruce ke komerční činnosti a umožňuje diverzifikované financování. Zákon vyžaduje po organizacích jen transparentní nakládání s financemi a reinvestování zisku do činnosti.

Kde podle vás spočíval problém v práci Agentury pro sociální začleňování? V čem chcete navázat na dílo Džamily Stehlíkové a čemu se vyhnete?

Agentuře dávám plnou podporu. To, že je agentura úkolem vlády,

Pokračování na str. 4 a 5

zaznamenali jsme

CHOMUTOV – V Chomutově exekutoři začali 17. února dlužníkům odebírat peníze při výplatě dávek. Za asistence strážníků a policie uplatnili exekuci u prvních asi 100 dlužníků přímo v místnosti, kde příjemci dávek peníze přebírají. Magistrát tak začal tvrdě postupovat proti prostitutkám, drogově závislým a nepřizpůsobivým občanům, kteří neplatí nájem či dluží za poplatky a pokuty. Z dávek jim tak zbylo jen 1000 korun.

KOŠICE – Rómska tlačová agentúra (RPA) prechádza zmenami. Tou najpodstatnejšou je zmena koncepcie aj zmena názvu organizácie na Mediálne centrum (MECEM). *„Okrem už zabehanej www.rpa.sk, ktorá je medzi čitateľmi dosť obľúbená a podľa ohlasov im táto podoba vyhovuje, pribudne v rámci MECEM portál www.romovia.sk a www.mecem.sk,“* zdôraznila riaditeľka organizácie Kristína Magdolenová.

BRATISLAVA – Finančná kríza zasiahla aj tretí sektor. Zhodli sa na tom predstavitelia Fóra donorov. Nadácie už pocítili zníženie financií od podnikateľov, zároveň zaevidovali vyšší počet žiadostí o finančnú a materiálnu pomoc od sociálne slabších obyvateľov.

OSTRAVA – Obvod Slezská Ostrava žádá stát o 400 tisíc korun na vznik dvou míst pro sociální pracovnice, které by měly pomoci řešit problémy v lokalitě Hrušov. Životní úroveň zdejších Romů se kvůli hospodářské krizi ještě více zhoršila. *„Žádosti poukazují na tíživou situaci občanů, kteří přišli například o práci, a nemají z čeho zaplatit byt,“* uvedl starosta Antonín Maštalíř.

PRAHA – Nový ministr pro místní rozvoj Cyril Svoboda, který vystřídal Jiřího Čunka, prohlásil, že si netroufá převzít agendu romské koncepce již dříve Čunkem připravovanou. Prý proto, že se necítí být odborníkem pro tuto práci a že každý má dělat jen to, čemu rozumí. Určitě ale bude bedlivě pozorovat, co v této věci činí ministr pro menšiny Michal Kocáb. **(kh)**

SLOVENSKO – Na Slovensku se už promítá film o nejslavnější romské primášce jménem Cinka Panna, která žila v 18. století. Ve filmu režiséra D. Rapoše hrají herci Z. Kronerová, M. Huba nebo M. Dejdar. Někteří kritici nepokládají film za příliš povedený. Nejlepší bude film shlédnout a učinit si vlastní představu o jeho kvalitách. **(kh)**

PRAHA – Zástupci romského sdružení Roma Realia napsali dopis americkému prezidentovi Baracku Obamovi, v němž ho informují o současném postavení Romů v české společnosti a o *„rozmachu českých nacionalistů“*. Oznámil to šéf Roma Realia Václav Miko. Romové si v dopise stěžují na *„hanobení romského holocaustu v ČR“*.

PRAHA – Místopředsedkyní nové pravicové Strany svobodných občanů (SSO) se stala Liana Janáčková, která pronesla jako starostka ostravského obvodu Mariánské Hory a Hulváky, rasistické výroky na adresu Romů. SSO tak získala bez voleb křeslo v Senátu. Janáčková byla totiž před pěti lety zvolena do Senátu za Nezávislé, je členkou senátorského klubu ODS a hodlá si mandát ponechat.

Nový trend: Čechy (také) Romům

Ve svém komentáři Buďme všichni Češi v RH 1-2009 říká Ing. Karel Holomek zásadní věc – Romové žijící v ČR jsou Češi. Toto stanovisko, myslel-li jej Ing. Holomek vážně, je třeba označit za zlomové a podle všeho předznamenávající novou éru „romské politiky“ u nás. Ačkoli totiž uvedenou tezi Ing. Holomek v daném směru nerozvíjí, je zřejmé, že ono češství českých Romů má v uvedené poloze občanský charakter, jinými slovy: čeští Romové jsou součástí českého občansko-politicko-teritoriálního národa; ba co víc – chtějí jimi být. Rád bych v této souvislosti poukázal na text, či spíše prohlášení, na které lze narazit na internetu (např. http://toshi.bloger.cz/nalezy-z-netu/mame-sen), a které je zřejmým výrazem pozice, kterou nyní hlásá Ing. Holomek. Text předkládám v nezměněné podobě:

My, Cikáni a Romové, občané České republiky, máme sen

Sníme o tom, že jednou budeme my a naše děti v zemi, kde žili naši předkové, a která je naším domovem, plnohodnotnými občany. Nechceme již dále zůstávat na okraji, chceme být platnou součástí lidu – či chcete-li národa – země, ve které žijeme. Odmítáme nacionalistický program usilující o vytvoření romského národa. Nechceme být součástí romského národa ustaveného na nesnášenlivosti vůči jiným národům. Nevěříme, že tudy vede cesta k mírovému soužití a otevřenému dialogu. Nevěříme, že vytvoření romského národa vyřeší naše problémy. Takové snahy nás především znovu vylučují ze společenství, ve kterém žijeme a chceme žít. Nechceme vytvářet další národ (natož stát) a uzavírat se do jeho zlaté klece. Chceme jen trochu porozevřít náruč českého národa tak, abychom se do něj vešli. Domníváme se, že máme České republice co nabídnout a máme za to, že právě naše romství může stávající pojetí toho, co znamená být Čechem, obohatit.

Historie našich vzájemných vztahů nebyla vždy harmonická, nechceme se proto ohlížet zpět a vyvolávat ozvěny dávných sporů. Minulost změnit nemůžeme, proto náš společný cíl nechť leží v naší společné budoucnosti. Minulost nás rozdělovala, budoucnost nechť nás sjednotí. Český národ nechť je naším společným kolektivem společného cíle.

Symbolem našeho programu nechť je následující verze všem Čechům (nás nevyjímaje) tolik drahých a libých veršů.

E čechiko himna

Kaj miro kher? Kaj miro kher?
O paňi rovel pal o maľa
Kašta bašel pal o bara
Andro bar baron luluďa
Phuvakero rajos me dikha
Oda hin kaja šukar phuv
phuv čechiko – miro kher
phuv čechiko – miro kher.

Nejsou-li stanovisko Ing. Holomka a stanovisko výše uvedeného dokumentu identická, pak jsou přinejmenším ve vzájemné shodě. Co dodat? Jsem nesmírně rád, že Ing. Holomek opustil svou pozici romského nacionalisty a pochopil, že čeští Romové jsou – a mají být – součástí českého národa. Ještě potěšitelnější je pak skutečnost, že se svým stanoviskem není mezi českými Romy osamocen. Romové si tedy, zdá se, nebezpečí etnonacionalismu uvědomují; zbývá tedy už jen, aby si totéž uvědomila i druhá strana. **Marek Jakoubek**

Autor působí jako kulturní antropolog na Západočeské univerzitě v Plzni

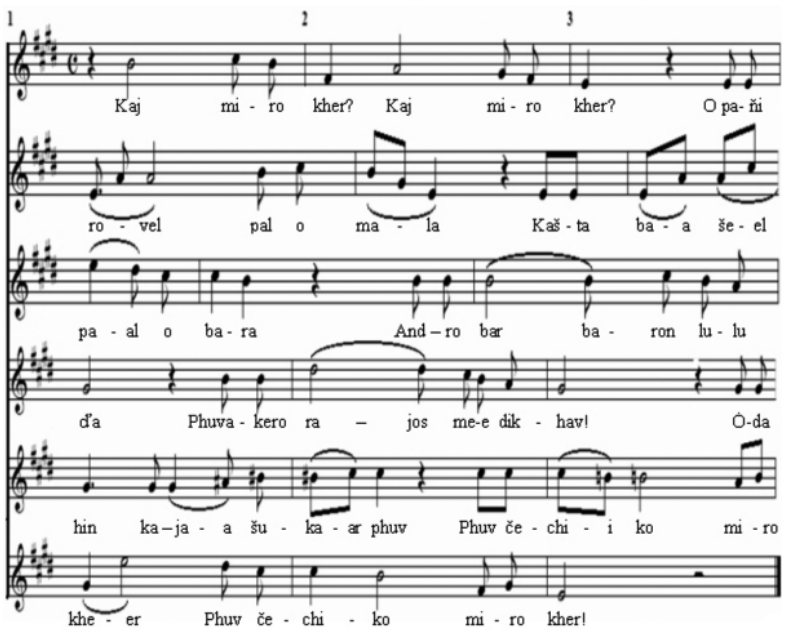

PRAHA – Kolem 150 zájemců se 10. února zúčastnilo v budově Rakouského kulturního fóra prezentace knihy Žijeme ve skrytu, kterou středisko vydalo společně se sdružením Romano džaniben s přispěním českého a rakouského ministerstva kultury. Autorka pochází z romské rodiny Lovarů. Narodila se v roce 1933, roku 1943 byla transportována do Osvětimi. Kniha zaznamenává trpké vzpomínky na toto utrpení. Našim čtenářům z Brna a okolí doporučujeme návštěvu prezentace knihy v MRK v dubnu. **Karel Oswald**

Romové doopravdy jsou, a tak je to dobře

Ve Francii patřilo už v 60. letech k bontonu zeptat se někoho, kdo se tam zjevně nenarodil: *„A jak dlouho jste už Francouzem/Francouzkou?“ – „Ó, už pět let! To už jste tu zapustil kořeny.“* Vzpomněl jsem si na to, když na můj dotaz po Kurdech reagoval začátkem 90. let turecký velvyslanec v Praze slovy: *„Kurdové? Kurdové?… Aha, vy asi myslíte horské Turky!“* A vysvětlil mi, jak oni, Turci, důsledně trvají na francouzském republikánském modelu. Ani ve Francii přece žádné národní (etnické) menšiny nejsou. Nejsou, tedy podle ústavy a zákonů.

Jenže pokrok nezastavíš ani v Turecku, které Kurdy jako etnickou skupinu už uznává (pokud to ovšem nejsou komunisti z PKK), ba ani ve Francii, která dala světu ochranu lidských práv. U její kolébky ale nějak chyběla etnická (národní) sudička. I tam začínají etnické menšiny uznávat. Pravice tam křičí, že rozklad francouzských hodnot působí EU, Poláci, Cikáni a jiní barbaři. Jsou prostě nepřizpůsobiví.

Společnosti se ve světě dělí podle zemí, jindy podle kmenů, rodů, kast nebo dokonce (fuj!) podle tříd, jako v dnešní lidověkapitalistické Číně. V Evropě probíhá dělící čára tak, že na jih od Alp a na západ od Rýna existují národy politické, které etnicitu neznají či neuznávají, občané v těchto zemích hlásící se k nějaké národní menšině – až na výjimky – nemají žádná skupinová práva z titulu národnosti. Totéž je v USA, s výjimkou indiánů. Typickým západním národem je Švýcarsko. Tedy národem politickým, občanským. Češi věří, že se Švýcaři skládají ze tří či čtyř etnik. Ne, takto tam nikdo neuvažuje.

Republikánský model je pro Marka Jakoubka a další stoupence jeho antropologické školy ideál. Tato škola v posledních době trochu polevila a původní víru, že „Romové nejsou“, nahradila myšlenkou, že „Romové možná jsou, ale my o tom máme své (vědecké) pochybnosti“. Přál bych jim ovšem poznat život mládeže „cizího původu“ ve Francii. Ztráta perspektiv, chudoba a nefrancouzský etnický původ a vykořeněnost tam tvoří těžko rozmotatelné klubko interetnického napětí a někdy i násilí.

Antropologická škola Západočeské univerzity vychází z toho, že o Romech, etnicitě a menšinách se nemá mluvit, nebudou pak stigmatizováni, a problém zmizí sám. Vychází z Arnošta Gellnera, ale i on ke konci života uznal, že etnické národy, i když podle něj vznikly „uměle“, mají právo na existenci. Obohacují svou kulturou celou společnost, dodávám já. Plzeňští antropologové chtějí Romy likvidovat, jistě jen pojmově, ne fyzicky. Vidí v nich uniformní občany, chtějí je natřít na bílo. Takovému konečnému řešení romské otázky musíme zabránit, byl by to kulturní zločin.

Jakoubek na to šel od lesa. Jeden člověk, snad Rom, zveřejnil na jednom serveru emotivní výkřik, jak vlastně Romové jsou a budou etnickými Čechy. Možná, že to předem projednal s Jakoubkem. Ten pak pochválil Karla Holomka, že taky chce, aby Romové byli Čechy. Když někdo zamění etnickou a politickou povahu národa, lze chválit nebo hanět všechno.

Holomek ale myslí na občanskou společnost, psal o národu politickém, ne etnickém. Nikdy nebyl nacionalista, ani romský, ani český, to ho Jakoubek jen pomlouvá. K Holomkovu postoji bych dodal, že podle ústavní Listiny základních práv a svobod, zákonů a obecného mravu zdejšího nelze nikomu bránit, aby pěstoval své romství, stejně jako jinému zase židovství nebo němectví. A kdo se chce nechat natřít na bílo, taky může.

Píšu to jako občan, který při sčítání lidu, domů, ledniček atd. v roce 1991 udal přes protesty sčítacího komisaře národnost československou

a v roce 2001 přinutil jiného sčítacího komisaře, aby sepsal zápis, že Petr Uhl odmítá uvést (zvolit si) národnost, i když je k tomu podle zákona o sčítání lidu povinen. Úmyslně jsem se dopustil přestupku, ale pražský magistrát mně odmítl dát pokutu, takže jsem, bohužel, nemohl podat ústavní stížnost, že protiústavní zákon mě zkrátil v mém občanském právu národnost neudávat.

Přesto, ba právě proto volám – ať žijou Romové a mezi nimi i Karel Holomek, kteří se k romipenu hlásí a usilují o více skupinových práv. Pro Romy. Ti totiž opravdu jsou. A je to dobře. **Petr Uhl**

Autor byl v letech 1998–2001 zmocněncem vlády pro lidská práva

Etnoemancipace není extremismus

Marek Jakoubek ve své poznámce Čechy (také) Romům reaguje na příspěvek Karla Holomka (RH 1–2009) Buďme všichni Češi poněkud přehnaně. Je zřejmé, že našel někde na vlnách internetu snahu o recesi v podobě nabubřelé patetické deklarace údajných Romů (nebo spíš bůh ví koho), kteří nechtějí být součástí romského národa, a aby dílo dovršili, poskytli čtenářům překlad české hymny do romštiny včetně not, vskutku: ráj to na pohled, radost pohledět. No, na internetu jsme už zažili i jinší věci, ani tento pamflet netřeba brát příliš vážně. Posloužil však dobře pisateli jako oslí můstek ke smeči v lehkém tónu na téma protikladu „nebezpečného“ romského nacionalismu a „moderního“ občanského principu.

Hra se slovy a vlastními myšlenkami (spíše okrajově iniciovaná textem Holomka, který s další Jakoubkovou úvahou jinak skoro vůbec nesouvisí) přivádí M. Jakoubka do rovin fikce, kterou se patrně autor samolibě baví, nicméně dává do protikladu principy, o kterých naopak řada Romů smýšlí se svorností.

Marná nikoliv jen snaha, ale někdy i touha Romů stát se integrální součástí českého národa je v této zemi cítit už minimálně od druhé světové války, přičemž tyto snahy neposuzujme dle jejich úspěšnosti. Kdokoliv naslouchá pozorně různým vrstvám Romů, musí tuto touhu znát, byť se mu může zdát, že fakticky pro ni tito lidé nic nedělají. Jiná je otázka, jestli vůbec Romové vědí, jak to mají dělat, jak se vymotat z množství obřích bariér, zdali dokážou anebo chtějí pro to něco obětovat, jestli vůbec věří v úspěch takových snah a pokusů a zda to nevzdávají už předem jako řadu jiných věcí ve svých životech. To však ponechme na jinou diskusi. Touha být zároveň Čechem i Romem se u Romů nevylučuje, a tento trend je mezi našimi Romy stále častější. Jistě to zná z terénu i Marek Jakoubek.

V letech 1996–97 jsem podnikla kvalitativní muzeo-sociologický průzkum s 50 respondenty z různých romských komunit, abych zjistila, jak je to se zájmem Romů o uchování vlastní kultury. Řada otázek tedy logicky směřovala k identitě a zde poprvé jsem nemohla nezaznamenat zcela jasné a zřetelné inklinace zejména příslušníků mladé romské generace (těch, kteří se již v českých zemích narodili a vychodili zde školy) ke dvojí etnické příslušnosti, stejnou měrou k české i romské a bez jakéhokoli protikladu (*„Dneska, když jsem Rom a narodím se v Itálii, budu mít národnost italskou, v USA americkou a budu pořád Rom. …kdybychom měli zemi vlastní, ale proč bych si dávala národnost cikánskou, když teď bydlím v České republice, dneska odmala…, ale jinak všude říkám, že su Cikánka… Rodiče byli Cikáni, tak já taky, za to se nestydím.“* Ad česká kultura: *„Neberu to jako cizí kulturu, protože první jazyk, kterým jsem mluvila, byla čeština. K české kultuře mám hrozně blízký vztah, miluju spoustu českých autorů, umělců, takže to beru jako něco svýho a současně i tu romskou beru jako něco svýho. Takže naprosto stejný.“*).

Dvojitá identita: napůl Rom, napůl Čech

Zajímavé je, že podobné postřehy jsem zaznamenávala mnoho let před tím, když jsem ještě měla možnost dělat rozhovory s dožívajícími původními českými a moravskými Romy, z nichž významná část už před válkou žila do značné míry integrovaně, většina z nich se pak za války stala obětí genocidy, mluvila jsem pochopitelně jen s těmi, co koncentráky přežili. Také oni se podobně napůl cítili Čechy / Moraváky stejně jako Romy, i když tito, těžce poznamenaní (psychicky i fyzicky zážitky z války), se často veřejně deklarovali pouze jako Češi/Moraváci a jen v rozhovoru se mnou přiznávali, proč na veřejnosti zamlčují své romství – ze strachu (možná dnes pro nás zdánlivě iracionálního, ale v historických souvislostech jej lze dobře chápat), aby jejich děti a hlavně vnoučata nebyla vystavena podobnému nebezpečí jako kdysi oni. Při záchraně holého života jdou mnohdy ideje stranou, jak známo.

Jakoubek nejen v tomto svém žertovném příspěvku, ale i v mnoha jiných akademicky laděných textech přímo či nepřímo varuje před romským extremismem, totiž nacionalismem, který obecně v dnešním světě shledává (a právem) jako hrozbu. Jenže zde právě nemůžu souhlasit s touto jednoduchou linkou: Romové snažící se o vlastní pozdvižení cestou etnoemancipace = nacionalismus = onen světově vyhlášený nebezpečný extremismus.

To, o co se snaží zejména zahraniční Romové (u nás tyto tendence najdeme spíše zřídka) pod hlavičkou Mezinárodní romské unie (IRU), nemá s takto míněným nacionalismem, tedy agresivním a militantním, nic společného. Jde o úsilí etnoemancipační, které nebrojí proti kultuře ani politickému systému majoritních společností, ale má snahu s nimi spolupracovat a společně se podílet na faktickém začleňování Romů jako Romů do niter těchto majorit.

Jde o nesmělé snahy srovnatelné aspoň vzdáleně s jistě mnohem usilovnějšími, zřetelnějšími, a tedy i úspěšnějšími snahami Čechů po národním obrození v 18. a 19. století. Možno zmínit i dlouho nenaplňované snahy frustrovaných bratrů Slováků realizované až rozdělením federace v roce 1993, kterou jsme my Češi mnohdy tak oželeli. Ale pro Slováky bylo absolvování této nikdy neprožité zkušenosti ze samostatnosti zřejmě nutné. Jde přece jen o historický vývoj.

Snad tomu tak je, že každý národ má svoji křivku vývoje, někdo už je za zenitem, někdo k němu stoupá a někomu třeba nemusí být dáno k němu vystoupat nikdy. Touhám, které nikomu neubližují ani neubírají životní prostor, však netřeba bránit. Romové nemají vůbec v úmyslu zabírat dávno obsazená území a po vlastním státě nijak netouží.

Jana Horváthová
Autorka je ředitelkou Muzea romské kultury

Romipen – tváře z celé Evropy

BRNO – Tóny skupiny Paramisara zahájily 12. února v Muzeu romské kultury (MRK) výstavu Romipen (česky „romství“).

Několik desítek jejích snímků zachycuje život Romů po celé Evropě, nejvíce v Rumunsku a Bulharsku. Organizátorům expozice 42 autorů zaslalo 264 fotografií. Smysl výstavy přiblížily necelé stovce zájemců ředitelka MRK Jana Horvátová a Lenka Grossmannová, pečující v MRK o fotografické fondy.

Soutěž Romipen vyhlásil koncem roku 2007 Český rozhlas z iniciativy redaktorky Jany Šustrové. Porota soutěže sestávala z pracovníků ČRo, MRK a předsedal jí americký fotograf Chad Evans Wyatt, autor projektu Romské obrození. První místo získal Douglas Green se snímkem Portrét u okna (viz foto). Zachycuje čekání otce a dětí v litevské vesnici na matku, která se vrací z nemocnice.

Druhý se umístil Nikola Mihov z Bulharska s fotografií Todorův den alias Velikonoce na koni, pořízené v Sofii. Třetím vybraným byl Petr Axman s fotografií Bijav/Svatba ze slovenské vesnice Dolina. Výstava v MRK potrvá do 31. května 2009. **(pp)**

komentář

Nejenom Žalov, ale také Lety!

KAREL HOLOMEK

Dovolte několik poznámek k návštěvě ministra Kocába v brněnském Muzeu romské kultury (MRK) začátkem února, k jeho jednáním o možnostech výkupu areálu Žalov v Hodoníně u Kunštátu a celkově k záležitosti tábora v Letech u Písku.

Vítám zřízení dokumentačního centra romského holocaustu v Žalově včetně rekonstrukce dvou původních zachovaných baráků, které sloužily jako vězení Romů. Je to silné a potřebné gesto vyslané do společnosti, které přiznává i Romům jejich podíl na společném utrpení a na vzdoru proti fašismu.

Rozumím všem důvodům, které dávají přednost tomuto řešení v podobě Žalova před Lety. Lety by však ze zřetele být vypouštěny neměly. Jednak to pan ministr slíbil, a sliby se plnit mají, nebo by se k jejich splnění aspoň mělo udělat vše potřebné. Ale hlavně – nelze rozlišovat, pokud jde o pietu. Jako přímý potomek těch, kteří nalezli smrt v Osvětimi a prošli Žalovem, ctím naprosto stejnou pietu pro Romy takto trpící i v Letech a kdekoliv jinde.

To, co bych si přál nejméně, by bylo vzájemné osočování Romů proto, že jedné straně se dostalo přednosti před druhou. Aby nevzniklo podezření, že si MRK osobuje nějaká privilegia na úkor památníku v Letech, pak prohlašuji na svou čest, že nic takového jsme neměli a nemáme v úmyslu. Stojíme pevně na stanovisku, že prasečí farma v Letech jako dehonestující prvek na místě tohoto koncentračního tábora pro Romy musí zmizet, že pro to učiníme cokoliv bude potřeba, a že je to společný úkol všech Romů i slušných a řádných občanů v ČR, pokud ne v celé Evropě.

Myslím, že se tu nabízí řešení přijatelné pro všechny: přislíbit věrohodným způsobem ambici a ochotu státu k odstranění prasečí farmy v Letech v přijatelné perspektivě pěti let. O tento způsob řešení vždy zásadně šlo! Při tom vytvořit předpoklady pro založení nadace, kde by se shromažďovaly potřebné finanční prostředky. Hledat vhodné místo pro přemístění farmy ve stejném regionu, tak aby zůstala zachována pracovní místa. Je jisté, že ztráta zdroje obživy řady tamních lidí bez rovnocenné náhrady by vyvolala další nevraživost v regionu i celé společnosti. Proto není možno tento aspekt přehlížet. **Karel Holomek**

co na to náš právník?

Může exekutor vstoupit do bytu i za použití násilí? A jaký majetek může k úhradě dlužné částky odnést? Pokud v určité době dluh splatím, můžu dostat svoje věci zpět?

Zákon o soudních exekutorech opravňuje exekutora k tomu, aby vykonal všechny úkony, které občanský soudní řád svěřuje soudnímu vykonavateli. Ten, kdo provádí výkon, je oprávněn učinit osobní prohlídku povinného, jeho bytu a jiných místností i skříní nebo jiných schránek, kde má povinný majetek; za tím účelem je oprávněn zjednat si do bytu přístup, případně uzavřené skříně nebo jiné schránky otevřít. Je tedy oprávněn vstoupit i proti vůli povinného do jeho bytu. V bytě povinného nebo na jiném místě, kde má povinný své věci umístěny, sepíše exekutor věci, které by mohly být prodány, tak aby výtěžek z jejich prodeje postačil k uspokojení vymáhané pohledávky oprávněného spolu s náklady výkonu rozhodnutí. Sepsány budou především věci, které povinný může nejspíše postrádat a které se nejsnáze prodají. Z věcí, které jsou ve vlastnictví povinného, se nemůže týkat výkon rozhodnutí těch, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojení hmotných potřeb svých a své rodiny, nebo plnění svých pracovních úkolů, jakož i věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Tak jsou z výkonu rozhodnutí vyloučeny zejména běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě. Považuje-li to exekutor za účelné, může předvolat povinného a vyzvat ho k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou mu ukládá exekuční titul, a k prohlášení o majetku povinného. Z tohoto ustanovení vyplývá, že ještě před sepsáním movitých věcí je možno uhradit dluh. V pozdějším období to bývá možné ještě před započetím soupisu věcí do seznamu. Exekuční řád pro tato pozdější stadia neupravuje povinnost exekutora znovu vyjednávat o zaplacení dluhu. **JUDr. Ludmila Krátká**

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, mobil: 731 479 587)

Respekt ocenil klienty sdružení Drom

BRNO – V prosinci vyhlásil Respekt soutěž Miripen, do které se mohly přihlásit děti, které měly zachytit to, co znamená miripen, tedy „můj charakter“. Do soutěže přihlásila lektorka fotografické dílny několik snímků členů fotografického kroužku brněnského Dromu. Zvítězila fotografie Erika Tuleje, druhé a třetí místo obsadily Simona a Zuzana Dirdová (na snímku). **(ph, kš)**

Po nástupu Michaela Kocába do funkce jsme se zeptali:

Na co by se měl nejvíc zaměřit nový ministr pro menšiny a lidská práva?

Vladislav Suchánek
Pracuje na Ministerstvu práce a sociálních věci ČR, v letech 1991–96 byl tajemníkem předsedy ROI Emila Ščuky.
U nás chybí vymahatelnost menšinového zákona v praxi. Problém neúčinnosti zákona známe už dlouho, obce si dělají co chtějí. V červenci 2003 byl členům Rady vlády pro záležitosti romské komunity a vládnímu zmocněnci pro lidská práva předložen pracovní návrh právní úpravy zákonů č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, a č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev. Právní úpravy měly za cíl vytvořit dosud chybějící zákonné předpoklady k tomu, aby úkoly při integraci Romů mohly být skutečně ukládány, kontrolovány a zejména plněny. Právní úpravy ale nebyly bohužel zahrnuty do plánu legislativních prací vlády.

Aurélie Balážová
Zdravotně sociální pomocnice, působí v SRNM Bruntál.
Měl by se soustředit na projekty, které pomůžou romským ženám i mužům zvýšit vzdělání, aby se uplatnili na trhu práce. Na ZŠ by mělo pracovat víc romských asistentů, aby děti poznaly, že i Rom může mít dobrou práci, a co proto musí udělat. Důležité je zaměřit se na zdravotně sociální pomocníky a terénní pracovníky ve vyloučených lokalitách, aby se zlepšila motivace a informovanost Romů.

Ivana Janišová
Spisovatelka, její poslední knížka pojednává o přátelství romské a neromské dívky, žije v Praze.
Má relativně málo času, proto by se měl zaměřit jen na to nejdůležitější. Podle mě je to přijetí antidiskriminačního zákona.

Klára Veselá Samková
Pražská advokátka a publicistka.
Hlavně by měl rozhodnout, kdo bude mít při řešení romské otázky příslušné kompetence: Romové, nebo gádžovské „poradenské“ útvary? Je možné řešit vyloučené „lokality“ pomocí Agentury a podobných neromských útvarů, nebo se zabývat problémy konkrétních vyloučených lidí? Od toho, jak se rozhodne, bude záviset i další posun řešení romské otázky. Zatím výsledky určovali ti experti…

Jakub Krčík
Vystudoval romistiku na Filozofické fakultě UK, v letech 1998–05 spolupracoval na projektech sdružení Dženo. Od roku 2006 se živí jako reklamní textař v Praze.
Přál bych si, aby díky Michaelu Kocábovi měly všechny menšiny lepší podmínky pro rozvoj kulturního dědictví, aby místa, kde žily významné romské osobnosti, byla označena pamětními deskami. Stát ať důstojně označí i místa, kde došlo k rasovým útokům na Romy. Pozornosti si zaslouží též osudy rodin pozůstalých po Romech – obětech rasových vražd po roce 1989. Samozřejmě, hladoví, nezaměstnaní a nenávidění Romové mají spoustu dalších potřeb. O těch však Michaelu Kocábovi jistě zazpívají písničku mnozí jiní.

Gwendolyn Albert
Ředitelka organizací Women's Initiatives Network a Peacework Development Fund, žije v Praze.
Měl by se postarat, aby se stát jasně vyjádřil k případům nedobrovolné sterilizace (převážně romských) žen, na což poukázal ombudsman v roce 2005. Je důležité, aby stát vyjádřil pochopení, že nese odpovědnost za to, co se stalo a co se děje v nemocnicích – nejen během komunismu, ale bohužel i v 21. století.

Janko Horváth-Döme
Aktivista, básník a publicista, žije v litvínovském Janově.
Vzhledem ke krátké době, co bude Michael Kocáb ve funkci, lze očekávat nemnoho. Je chvályhodné, když prohlásil, že Romy miluje, to se cení, jenže renomé naší menšiny klesá a klesá. Tak nevím. Zaměřit by se měl především na zrušení ostudného vepřínu v Letech. Nebude to snadné, což všichni víme. Přesto mu fandím a držím palce.

Stanislav Tišer
Vedoucí Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).
Ať udělá pro Romy to, co slíbil při zvolení ministrem, tedy ať mají Romové kde bydlet a děti kde se učit. Velice mu přeji, aby dokončil kauzu Lety a případ tábora u Hodonína.

Veronika Kačová
Na střední škole v Odrách se vyučila krejčovou, vede soubor Cikne čhave (www.cikne-chave.estranky.cz) v Novém Jičíně.
Určitě by měl o Romech více vědět, zaměřit se na oblast bydlení Romů, jejich pracovního uplatnění a odstranění diskriminace. Někdy v tom panuje slušný chaos. Za půl roku už budeme o praktických schopnostech nového ministra vědět víc.

Martina Brzobohatá
Sociální pracovnice, ředitelka organizace Společný svět – Jekhetani Luma (www.luma-mb.cz) v Mladé Boleslavi.
Vzhledem k šíři problematiky lidských práv se mi líbí, ze ministr jako jednu z priorit vyhlásil konkrétní věc, a to vyřešení kauzy vepřína v Letech. O jeho zrušení na místě, kde vinou Čechů zemřelo strašným způsobem tolik Romů včetně miminek, bojují dlouho zejména někteří pozůstalí, a bohužel zatím nenašli nikoho se skutečnou politickou mocí, kdo by dotáhl věc do konce.

Michael Kocáb: Chceme…

Dokončení ze str. 1

je pro mne velkou příležitostí, ale také odpovědností. S novým ředitelem chceme zahájit vyjednávání o posílení pozice agentury v rámci státní správy. V regionech práce pokročila. Nyní musíme úředně zvládnout financování nasmlouvaných projektů. Odhadujeme, že tento projekt bude úspěšný a budou z něho čerpat i další místa. Práce své předchůdkyně si vážím a její eventuální chyby rozebírat nehodlám.

Jste pro zákaz některých extrémně pravicových stran? Která z nich patří mimo zákon, podle jakých kritérií byste to určoval, když například neonacisté z Dělnické strany úmyslně napodobují vizáží a vyjadřováním anarchisty a alternativní mládež?
Vedle zákazu vámi jmenovaného hnutí, který bude posuzovat Nejvyšší správní soud (pozn.: rozhovor se konal před jednáním NSS), připravuje vláda komplexní strategii proti extremismu. Na jejím uvedení do života se budou podílet města a obce, nevládky a také policie a školy. Vláda vyznává filozofii maximální podpory místních aktivit.

V posledních měsících byli odsouzeni někteří lidé, kteří vytvářeli neonacistické webové stránky jako www.odpor.org a další, poté se však tyto stránky, dá-li se to tak říct, ještě víc zkvalitnily a decentralizovaly na další weby. Jako hudebník se vyznáte v tom, jak působit na veřejnost, v účincích reklamy atd. Máte nějakou vlastní představu, jak se této de facto nepolapitelné a úmyslně decentralizované kybernetické scéně neonacistů dostat na kobylku?
Zvyšovat vzdělanost a informovanost, naučit lidi, aby do řešení konfliktů zapojili co nejvíce stran. Každý, kdo pak bude chtít být aktivní, bude moci sáhnout pro zkušenosti do vedlejší obce, ideální je porovnání i se zahraničím. Tím, že se lidé budou více setkávat a vědět o sobě, snížíme radikálně poptávku po neonacistech. Radikální hnutí komunistů nebo neonacistů přinášelo odpovědi na otázky velké většiny společnosti. To už dneska nemusí být až tak žádané, módní: nikdo vám totiž nezajistí, že právě vy budete v té většině, která bude akceptována a podporována. Narážím tím na turbulence v historii dvacátého století, ale také na možnost poškození zdraví a další neočekávané skutečnosti, které mohou každému člověku změnit osud. Už proto by měla být společnost co možná nejpestřejší. Budu se snažit vystavět co nejpestřejší tým a budu dělat reklamu ohleduplnosti a toleranci co možná největším množstvím úspěšných kulatých stolů a dalších aktivit, které podpoříme přímo v místě.

Zatímco dříve se v ultrapravicové scéně objevovaly texty o nepříliš nebezpečném českém fašistovi Radolu Gajdovi atd., v posledních měsících už je otevřeně obhajován Hitler a epocha německého nacismu. Např. text Pochodeň národně sociální revoluce na http://planetaopic.wordpress.com/. Budete se zajímat, co v této souvislosti činí nebo se chystá učinit BIS a záplava odborníků na extremismus?
Budu. Signály z občanské společnosti nemůžeme pominout. Faktem ale zůstává, že naším hlavním cílem je snižovat atraktivitu neonacistů zlepšováním soužití.

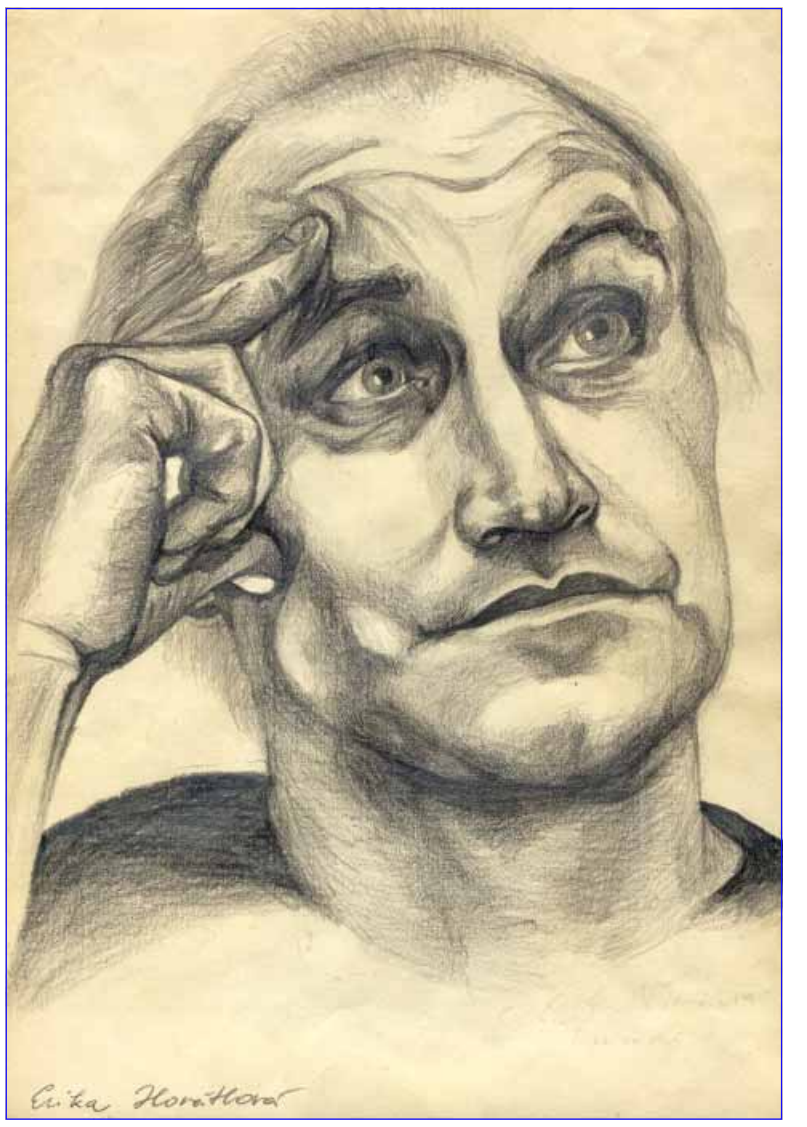

Jmenování Michaela Kocába ministrem inspirovalo naši čtenářku Eriku Horváthovou, jinak také sextánku na Biskupském gymnáziu v Brně, ke kresbě tohoto symbolu nových nadějí pro české a moravské Romy. **(kh)**

V Česku je asi několik desítek romských osobností vyjadřujících se k vyšší politice, mezi nimi lidé seriózní, odborníci, ale i lidé nevýrazní, ti, kterým jde o mediální efekt, lidé, co předstírají zájem o lidská práva a spíš z těchto aktivit profitují, lidé zoufale nekompetentní, v určitých případech i nedůvěryhodní, někteří jsou bohužel kriminálníci. Každý z nich se vás bude snažit ovlivnit a názory možná budou mít protichůdné. Jak se v tom všem vyznáte, podle jakých kritérií si budete vybírat?
Každého aktivního člověka vítám do svého týmu. To je první premisa. Nyní mám již kontury takového svého ad hoc týmu. Představí se mimo jiné, až budeme opět jednat v Litvínově. Na složení tohoto týmu se podílejí osobnosti s hlubokými znalostmi situace. Ano, tak jak jste to nastínil, je skutečně daná oblast propojená a komplikovaná.

V půlce ledna jste řekl, že litujete, že KSČ nebyla v roce 1990 zakázaná, chtěl byste to udělat teď. Co si od těchto antikomunistických postojů jako ministr pro lidská práva slibujete dnes, v roce 2009, v době rostoucí nezaměstnanosti? Přetáhnout k sobě voliče lidí jako Martin Mejstřík nebo senátor Jaromír Štětina?
Je možné, že kdyby byla KSČ zakázána, je nyní v české společnosti méně planých slov a populismu. Voliče dnešní KSČM by nasála demokratická levice, středové voliče by si rozebraly menší subjekty, demokratická pravice by měla podstatně ulehčenou práci: celý politický boj je kvůli existenci extrémní levice na politické scéně posunutý k populismu. Komunisté totiž nemohou zatím vládnout, jejich koaliční potenciál je nízký. Proto si mohou dovolit vyprávět pohádky, slibovat nesplnitelné a kritizovat.
S argumentem jejich polidštění a kultivace ve sněmovně nesouhlasím. Jednak bývalí a dnešní komunisté jsou jedna parta a jejich cíl je podobný. Ošálit společnost a uchopit moc. Naštěstí ještě nenalezli dostatečně přesvědčivé osobnosti. Podpora jejich politického dorostu ale dává tušit, že svou touhu nevzdávají. V loňském roce došlo k poboření dalšího mýtu: vytvoření rudooranžových koalic v krajích dává tušit, že společenská ostražitost klesá, že si lidé na komunisty zvykli a přestávají je vnímat jako ty, kdo zdevastovali ducha této země a zničili naši přírodu. Lidé je vnímají jako dobrosrdečné strejdy, kteří jim všem chtějí pomoci. Lákání komunistů mě opravdu nenechává zcela klidným.

Na vaši první tiskovou konferenci si přišel na vás vylít svoje starosti jakýsi starý nešťastný člověk, evidentně ve velkých potížích. Vy sám jste se na tiskovce usmál nad „anekdotickou“ otázkou jedné novinářky, jestli prý v dobách krize nebudou témata lidských práv opomíjena, a přislíbil, že – snad cituji přesně – *„právě v této situaci bude ochrana lidských práv na prvním místě“*. Považujete právo na práci, ať už Romů či všech, za součást vaší agendy?
Chceme něco jiného: vyrovnávat šance těch, kdo na trh práce vstupují. Proto potřebujeme také antidiskriminační legislativu. Aby být

ženou nebo Romem nesmělo být sebemenší překážkou při vstupu na trh práce. V této snaze budu následovat pozitivní příklady odjinud a hledat silné koalice, jen aby se nám podařilo s diskriminací zatočit. Zpočátku mohou pomoci i rozličné vyrovnávací akce či opatření, jako je podpora sociálně slabších či lidí s různými postiženími při zvládání vzdělávání. Ruku v ruce s tím chceme podpořit služby takovým lidem, aby si je mohli objednat, aby takové služby byly v dosahu.
Složitější řešení bude vyžadovat také seniorská péče. Tento věk je křehký a zranitelný. Tematika se dotýká jak manželů v plné síle, kteří by se rádi společensky realizovali, tak lidí osamělých a nemocných. Pestrost nabízejících se řešení jen vyzývá stát, aby uvolnil prostředky pro města, která chtějí život starších občanům zlepšovat, a také pro rodiny a samy seniory, aby si co možná nejvíce rozhodovali o svém životě a naplnění potřeb.

Letmo a s určitými nepřesnostmi si pamatuju zhruba osm let starý průzkum – volit podle něj chodí minimum Romů, asi procento, a z této menšiny volilo nejvíc lidí, 40 %, KSČM, ostatní pak inklinovali skoro rovnoměrně k velkým českým stranám. ROI volilo půl procenta těch Romů, co chodili k volbám. Co byste z tohoto průzkumu, pokud by platil ještě dnes, ve své funkci ve vztahu k Romům vyvodil? Co dělat pro to, aby nevzpomínali v dobrém na starý režim?
Rozumím vám, komunismus je masově nahnal do fabrik, ale nahnal tam všechny lidi, takže nastolil vlastně takovou zoufalou rovnost. Takovou bezmocnou rovnost, kde si společně zanadávali a šli domů. Když budeme dostatečně viditelně prosazovat řešení, o nichž jsem již dříve hovořil, když se o Romech bude mluvit s Romy, když romská kultura a civilizační model nebude trpěn a nebude vnímán jako něco ohrožujícího, ale bude postaven na roveň životnímu stylu většiny, když tyto kultury povedou dialog v galeriích a na koncertech a méně na stránkách bulváru, když ti nejlepší z řad Romů dostanou příležitost dokázat své schopnosti ve vedení firem, škol a úřadů, mohou se politické preference Romů více podobat preferencím celé společnosti. Zásadní ale je, aby se Rom na každém kroku už od školy nepotkával s despektem plynoucím z nějakých stereotypů v myšlení lidí.

Řekl jste, že lidská práva nejsou ani pravá, ani levá. Myslím, že v Česku platí pravý opak, ta tematika je využívána účelově s ohledem na vlastní cíle, které se za lidská práva jen schovávají. Nejvíce komunisté, ale někdy i anarchisté a levicoví intelektuálové i část ČSSD se zajímá o porušování lidských práv Američany v Iráku, Afghánistánu, ve věznici Guantanámo, Izraelci v Palestině, prostě proamerickými státy. KSČM nezajímá Tibet, Čína, Kuba.
Naopak lidé kolem Václava Havla, tedy i vy sám, nadace Člověk v tísni, redakce Respektu, dříve ODA a US a dnes speciálně Bursíkovi zelení kritizují jenom Čínu za Tibet, Kubu, Lukašenkovo Bělorusko, zelený ministr zahraničí je prakticky ve všem proamerický. Tuto „lidskoprávní pravici“ moc nezajímají Palestinci, lidi v proamerických režimech v Latinské Americe či Asii, vadí jim kamenování a popravy v islámském Íránu, ale už ne v Saúdské Arábii, kde mají USA ropné kamarády.
Těch, kteří mají vyvážený postoj ve stylu „padni komu padni,“ vidím v Česku jen málo, například komentátora Práva Petra Uhla. Budete vy sám na své dosavadní orientaci něco změnit?
Vaše otázka je široká, můj styl obdobně. Při své práci jednám s maximální otevřeností se všemi lidmi, tedy se zelenými, kolegiální atmosféra panuje mezi ministry, navštívím poslance sociální demokracie, konzultuji s Janem Urbanem, Ivanem Gabalem, Petrem Uhlem, Oldřichem Kužílkem. O naši práci se velice zajímá i Václav Havel. Co se týče setkávání se zahraničními delegacemi, pokud to protokol dovolí, bude třeba představitelům autokratických režimů lidskoprávní stanoviska naší země předat. Toho se rád zhostím.
V oblasti lidských práv a zahraniční politiky je česká diplomacie aktivní a dlouhodobě čitelná. S její hlavou, panem ministrem Schwarzenbergem, jsme dlouholetí přátelé a kolegové. S jeho politikou nemám problém. Lidská práva jsou nedělitelná, a to platí jak o Kubě, tak o Afghánistánu, o Gaze i o Tibetu. Rozdíl není v přístupu, ale v tom, zda máte s kým vyjednávat. Jo, a náladu všem, které trápí věznice na Guantanámu, by měly zlepšit výroky americké administrativy, která sběrný tábor již provozovat nechce.

Inspirovala vás vaše funkce například k nějaké „romské“ skladbě Výběru nebo ke společnému projektu či vystoupení třeba s Vojtou Lavičkou nebo Gipsy.cz?
Určitě se domluvíme až se najde nějaká příležitost.

Ptal se Pavel Pečínka

Proč ministrům pro menšiny pořád něco skřípe?

Trápím se pomyšlením na to, proč tolik úsilí a energie, kterou nepochybně dosavadní ministryně pro lidská práva a menšiny vynaložila, se setkalo jen s tak malým, pokud vůbec, úspěchem. Zrovna teď je tahle otázka aktuální. Zase nastupuje v průběhu funkčního období jedné vlády další nový ministr, Michael Kocáb. Čistě hypoteticky se zamysleme, co bychom od něj rádi očekávali. Ne že bychom mu chtěli radit, každý ministr je dost chytrý, aby si poradil sám, nebo se obklopil těmi, co mu dobře poradí. Ale více hlav, více rozumu.

Ministr Kocáb si vzal za úkol vyřešit už s konečnou platností problémy romských koncentračních táborů v Hodoníně u Kunštátu a v Letech u Písku a jejich dehonestující vady na pietě – tam rekreační středisko a tu zase prasečí farmu. To je určitě dobré předsevzetí a dobrý a potřebný signál vyslaný do společnosti, ale nemůže to být všechno.

Rozhodující bude posun v základních věcech: v sociální situaci, vzdělávání a ve změně pohledu celé společnosti na Romy, což by mohlo znamenat zásadní obrat k lepšímu. Řeknete: nic nového pod sluncem, to je známá vesta. Dokonce jsou tyhle cíle sepsány podrobně ve vládním programu od roku 2000. Proč to tedy, k sakru, nejde?

Těch příčin může být více. Jedna z nejpodstatnějších je, že vlád-

ní program radnice neberou vážně. Komunální politici mají jiné představy než ministři. Dělají to, co lahodí jejich potenciálním voličům, a tím rozhodně není nějaký program pro nenáviděné Romy, ačkoliv se jedná o program užitečný pro celou společnost. Popularita bližší než státní zájem. Co na tom, že zítra a někde už dnes nám to vybuchne. Pan Kocáb by měl přesvědčit místní politiky nebo jejich politické šéfy o tom, aby dělali, co je správné a potřebné, a ne to, co jim přináší jen popularitu a peníze. Způsob, jakým tento tvrdý oříšek rozlouskne, může vnést zásadní obrat do celé integrace Romů.

Musí taky přesvědčit své kolegy ministry a poslance, že stanovený program je nutno znát a také důsledně uplatňovat v legislativě i exekutivně. To se zatím pohříchu neděje. Michael Kocáb nemá mnoho času, měl by udělat co může a co je reálné v daném čase. Využít stávajících institucí, kterými, jak sám říká, jsou Rada vlády pro záležitosti romské komunity a připravovaná Agentura, zadat úkoly a tvrdě a pravidelně vyžadovat jejich plnění. Ale to nestačí. Ti, na něž tuhle tíhu položí, jsou při vší úctě jen úředníci, kteří nepřekročí nikdy svůj stín i kdyby chtěli, jiní ouřadové kolem jim to nedovolí. Je nutno se opřít o tým skutečných silných a prověřených osobností, které mohou být zdrojem neformálních přístupů a zdravé a sebevědomé kritiky se zpětnou vazbou. Najít je a vědět o nich je prověrkou schopností ministra a jeho psychologických možností: bude hodně těch, kteří se rádi hřejí v paprscích dopadajících na ministra. Oddělit zrno od plev není nikdy jednoduché. Vědět, kdo je kdo, by už po dvaceti letech budování demokracie u nás mělo být samozřejmé.

Zapomíná se na jednu věc a mnozí o ní nechtějí ani slyšet: Romové jsou národnostní skupinou a uchování a kultivace této identity je neoddělitelnou součástí programu integrace Romů do společnosti. Je nutné stanovit jasný a střízlivý program a tvrdě a stále dodržovat jeho plnění. Nechat lidi dělat a zachovat síly na promýšlení zásadních věcí a koordinaci úkolů a jejich provázanost na všech úrovních řízení. Tvrdá každodenní práce, jen žádná živelnost, a co nejméně nárazových akcí.

Snadno se řekne, hůře udělá! Dokázat to je pravým uměním a profesionální ambicí, která vede určitě k cíli a pokroku. Tak ať se daří, pane ministře!

Karel Holomek

Robert Sutorý
Vedoucí volnočasových aktivit v Domě dětí a mládeže v Hranicích (http://samroma.wz.cz), v období 2006–2008 člen Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity.
Hlavně by měl znát problematiku jednotlivých regionů. Seznámit se s nimi nejen písemným kontaktem, ale přímou návštěvou lokalit, a to i relativně bezproblémových. Romové zabývající se touto problematikou by měli mít možnost ovlivňovat rozhodnutí nejvyšších orgánů, a to od měst až po vládu. Rád bych, aby romské záležitosti mohly víc řešit obce s rozšířenou působností.

Erazim Kohák
Filozof, pracuje v Centru globálních studií Akademie věd v Praze, je členem ČSSD.
Kladu si otázku: jak se mohou Romové stát policajty, učiteli, řidiči tramvají a co ještě, když jim společnost a priori upírá možnost to zkusit či vůbec se na to připravit? Na takovou otázku je možná buď jedna široká odpověď, nebo tisíc a jedna jednotlivých, cílených odpovědí. Ta široká může znít: zajistit všem lidem českých zemí, včetně Romů, postavení rovnoprávných občanů, ne problémové menšiny odjinud. Těch cílených by bylo příliš mnoho, protože úcta a dobrá vůle se skládají z tisíce a jednoho jednotlivého postoje či počinu. Poukázal bych na jednu: vytváření možností široce pojatého celoživotního vzdělávání k občanství, ze kterého vyrůstá sebedůvěra člověka ve společnosti obecně, nejen mezi svými.

Kristína Magdolenová
Riaditeľka Mediálneho centra Košice (www.mecem.sk/rpa).
Hoci sa to môže zdať čudné, domnievam sa, že by sa mal zamerať na majoritu, tj. na vysvetľovanie problémov a pochopenie súčasného postavenia Rómov, odstraňovanie predsudkov. Súčasne s tým by mali byť naštartované účinné sociálne programy v segregovaných komunitách. Programy by mali byť komplexné, t.j. súčasne riešiť vzdelávanie, bývanie, zaměstnanosť aj zdravie. Nasadenie zvýšeného počtu terénnych pracovníkov by malo umožniť budovať individuálne plány rozvoja jednotlivcov s cieľom ich integrácie. V prvej fáze by mali byť realizované pre tú časť komunity, ktorá je z veľkej časti na integráciu pripravená, t.j. nenechať ľudí najprv padnúť na dno, ale zastaviť ich prepad.

Milan „Elvis“ Gábor
Zpěvák přerovské hudební skupiny Imperio (www.imperio.estranky.cz).
Měl by se obklopit správnými poradci, nejraději Romy z různých sfér veřejného i neveřejného života, kteří mají k tématu co říct. Samotní Romové ponesou větší zodpovědnost za své činy i za své rady. Jako plus vidím to, že ministr je nestraník. Je proto větší pravděpodobnost, že rozhodnutí, která v budoucnu učiní, budou pocházet z jeho vlastní hlavy, a to bude víc ve prospěch samotných Romů. Doufejme, že si nebudeme Michaela Kocába ve funkci pamatovat víc jako muzikanta než jako ministra. Přeju mu hodně štěstí k naplnění a realizaci jeho myšlenek.

Jiřina Šiklová
Socioložka a publicistka, působí v Praze.
Ministr Kocáb by měl nechat spočítat, kolik bude stát reintegrace, tedy znovuzačlenění osob přesídlených do holobytů. Děti pocházející z rodiny sociálně vyloučených se budou obtížně zpětně začleňovat do celku a jejich znovuvzdělávání přijde stát na hodně peněz. Všichni, ale především daňoví poplatníci z krajů, ve kterých došlo ke vzniku těchto enkláv, budou na tato rozhodnutí doplácet. Zveřejní-li ministr tyto údaje, nebudou již takto jednající starostové populární, už žádný pan Čunek tím pádem nevyhraje volby a bude se hledat jiné a lidštější řešení.

Kateřina Jacques
Poslankyně za Stranu zelených.
Ministr představil priority, které vycházejí z dlouhodobého sledování problematiky lidských práv, a proto se s nimi ztotožňuji. Smutnou trvalkou je ještě stále zákon o rovném zacházení a ochraně před diskriminací. Jsme jedinou zemí v Evropské unii, která nemá zajištěnu ochranu slabších a znevýhodněných, stejně jako pravidlo rovnosti šancí, které by mělo tvořit základ naší společnost. Nikdo nesmí být znevýhodněn jen pro svůj věk nebo původ. Prezident tento zákon vetoval, to znamená zamítl, a je úkolem poslanecké sněmovny, aby ho přehlasovala a zákon mohl platit. Také souhlasím s tím, a říkám to už léta, že nesmíme zapomínat na oběti romského holocaustu. Romové, kteří přišli o život nebo prožili velké utrpení, si zaslouží naši úctu.

Igor Malík
Terénní sociální pracovník magistrátu v Karviné, vyučuje sociální politiku, multikulturní výchovu a romský jazyk na střední škole (www.lacholav.wz.cz).
Michael Kocáb by se měl obklopit lidmi, kteří rozumí problematice, mají zkušenosti a hlavně chtějí něco pro romskou menšinu udělat. Znám mnoho Romů, kteří se chtějí nějak zviditelnit, a to je kámen úrazu. Prosím takové Romy, aby zůstali na svém písečku a neškodili dané věci. Vím, že práce pro Romy není nejlehčí, na druhou stranu se dá z takových aktivit i profitovat. Nestačí jen chtít, ale taktéž myslet a uvádět v praxi změny, které by pomohly Romům k lepšímu životu. Romové znalí problematiky jsou mezi námi, jenom je třeba hledat i jinde než jen v hlavním městě.

Anna Gáborová
Asistentka pedagoga.
Ministr Kocáb by si měl hlavně pohlídat, kam se rozkutálí miliony z Evropské unie určené pro národnostní menšiny. Já nevidím žádné zvýhodnění romské menšiny. Myslím si, že tyto peníze putují jenom na zařizování kanceláří různých organizací, mobilů, aut a na výjezdy do jiných států. Ministr by měl zlepšit situaci ve školství. Děti obzvlášť potřebují, aby jejich rodiče měli práci, protože tak budou mít lepší vyhlídky na vzdělání, peníze na autobusy do školy a na školní pomůcky. Je smutné, když i v dnešní době vidím, že dítě ve škole nemá s čím psát.

(pp)

co na to naši čtenáři?

Romano hangos je plné dobrých zpráv o Romech. Ráda bych je dál četla, myslím, že ani většina lidí si doopravdy nic jiného nepřeje. Ovšem musím říct, že já se s těmi Romy, o kterých píšete, zas tolik nepotkávám. Není pohled Romano hangos příliš idealizující? Nebo se realita z mých mladých let opravdu najednou tak rychle změnila? Nemám na ni zrovna nejlepší vzpomínky… **Irena Hadačová, Plzeň-Paříž-Brusel**

Klára Samková si zrovna servítky nebere, někdy je s ní kříž, ale tentokrát mě s tou svou reakcí na Džamilu Stehlíkovou v minulém čísle opravdu pobavila. Jinak toho lehčího bulváru je v lednovém Romano hangos fakt dost, všude samá hezká tvářička, nevím, jestli to něčemu pomůže. Chybí mi tam rozsáhlejší zpravodajství a články o pozitivním řešení zásadních problémů. Abych nebyl jen negativní: noviny prokoukly, jsou čtivější, ale viditelně potřebují peníze. Jenom na články o festivalech a diskriminaci je bohužel nikdo nedá. Pokud jde např. o prostředky z EU, na samotné vydávání novin a jejich provoz peníze sotva dostanete. Kdyby však šlo třeba o osvětový projekt spojený s nějakými hmatatelnými výsledky, mohla by být situace jiná. Myslím tím podporu drobného podnikání, vyhledávání a nabídku vhodných témat a příkladů z praxe, články o tom, jak oslovit místní úředníky samosprávy a navrhnout jim určité řešení nezaměstnanosti (většina radnic by příklad funkční romské firmy uvítala a chlubila se jimi), seriál o vedení účetní evidence (v tom by mohla pomoci i ta neslavná Stehlíkové agentura) atd., prostě aby noviny Romům poskytovaly potřebný servis a poradenství. Nevím však jistě, nakolik je to nosné, a v jaké míře by do toho Romové vůbec šli, měli motivaci a chuť k takové práci. Osobně nevidím ale velký smysl existence novin pro Romy v tom, že jim vytvoří platformu, kde si budou jenom stěžovat, jak je nikdo nemá rád.
Milan Daniel, Chrudim

Nahlédla jsem na tištěnou verzi lednového čísla, co je ale nejdůležitější: „na to“ na str. 3 a 6 se píše zvlášť! Na rozdíl od NATO. To je dost hloupá chyba. V barevné verzi na webu SRNM vypadají noviny úplně jinak, mnohem lépe. Jeden můj kolega kdysi ironicky říkal, že v novinách nemusí být vůbec nic ke čtení, ale musí na první pohled dobře vypadat.
VA, Brno

Konference věnovaná problematice romské minority se uskutečnila na přelomu ledna a února ve Františkových Lázních. Radek Dražan a další zde učili přítomné vyjednávat a diskutovat. Dvoudenního jednání se účastnili i představitelé městské správy, přijel i místopředseda vlády Martin Bursík a nový ministr Michael Kocáb. Ten tímto jednáním zahájil svoje seznamování s problematikou Romů. Kocáb i Bursík byli vřele přivítáni. Kocáb především řešil tematiku odborů pro sociální začleňování v romských lokalitách. Překvapilo mne, že nikdo z tohoto kraje prakticky neznal Romano hangos, jehož dvě čísla jsem tam přivezla. Tento časopis neznají ani Romové, kteří vedou různé nevládní občanské iniciativy. Doporučuju, spojte se s nimi a zašlete jim remitendy, zvláště číslo, ve kterém je na poslední straně přehled o Slově 21, sdružení Romea.cz, Rota atd. O Romano hangos měli zájem jak na odboru pro sociální začleňování, tak pan starosta, rádi by ho odebírali i pracovníci s neromskou mládeží. Zašlete jim i složenky s vytištěným číslem, bude to tak jistější.
Jiřina Šiklová, Praha

Radikál Václav Miko přichází s Anticikanismem v Čechách

ROKYCANY – Anticikanismus v Čechách. Tak pojmenoval svoji novou knihu rokycanský aktivista Václav Miko. Podle vydavatele *„kniha aktualizuje celospolečenskou problematiku mezilidských vztahů k Romům“*.
Aktivista Miko, působící dříve v Grémiu romských regionálních představitelů a nyní ve spolku Roma Realia, se zapsal do povědomí mnohých jako radikál. Jeden čas vystupoval za organizaci nazvanou Hnutí romského odporu. Pojem „anticikanismus“ nejspíše převzal od romského lídra v Německu Rudka Kawczynského, který ho používá podobně jako „antisemitismus“ a přirovnává tak perzekuci Romů k někdejšímu útlaku Židů. Pokud jde o obsah knihy, uveďme názvy některých kapitol: Tolerantní menšina většiny, Nesmíme nikdy zapomenout, Hanobení romského holocaustu, Žádost Romů o intervenci papeže, Komedie na vládní úrovni, Romipen ve zkáze či Integrace – asimilace. Publikaci v rozsahu 132 stran za 155 Kč vydalo nakladatelství Nová forma. **(pp)**

Le romane tanečniken hino suno: Streetdance camp

Hip hop, RnB (rhytm and blues, pozn. red.), funky, house, new style, he but aver. Oda savoro he buter štyly tumenge bi o problemi khelena igen popularno skupina Brnostar Dance the Yard. Skladinel pes dešuduje dženendar. Me man dochudľom ča kijo varesave: Luky Holub, Fera Holub, Patrik Ruszó, „Koty“ he Riša.

Servus čhavale, akana pro začatkos man hin jekh tradično otazka. Sar dluho tumen san pro kheliben a sar pes kije peste dochudľan andre kaja sestava?
Luky: Servus Lucinko, amen samas „parta“ beršestar 2005 sar trin abo štar tanečnika z akanakestar dešudujendar. Sar pes oda lel, amari skupina pes skladinel andale aver tanečne skupiny Brnostar.

Aha, oda hin igen zajimavo. Me bi phučľomas, sar tumen dochudľan kijo kheliben!?
Fera: Perši raz chudľom te khelel me mire phraleha Lukašiha, paľis priiľam kij´ amende le Patrikos sar trites andre skupina. Amen khelahas ča amen trin dženore varesavo časos, he paľis chudľam te prilel aver džene andale varesave tanečne štyly. Amen rodahas neve talenty, he amen len arakhľam.

Akana phučava tutar, Koty. Tu lenca kheles na avka but sar aver. Phen mange, maškar amende dujedženende he calo narodos, sar oda les, kaj sal korkoro „gadžo“ paš o Roma?
Koty: Luca, savoro hin lačhes. Čhavore hine ferove he lačhe. Som rado, kaj pes dochudľom paš lende. O Rišas hino tiž gadžo, sar me mišľinav, kaj oda dikhel sar me.
Riša: Le Koty hin čačipen. Čujinav man paš lende lačhes! Jon hine lačhe čhave, rozuminav man lenca, amen pes dochudľam paš peste pro parkour, he mišľinav, kaj amen sam igen lačho kolektivos.

Fííííha, som rado tumendar, čhavale! Luky, so tumaro treninkos? Sar probehinel? A sostar peske kiden avri giľa andre tumare kreace?
Luky: Amaro treninkos trvinel „báj vočko“ duj ori, he pal kaja doba amen vimišľinas varesave štyly. Giľa amen arakhas pal o štylos u sar pes pačisaľon na ča andro kana, aľe he andro pindre.

Ko tumen nadikhľas „live“, našči posudzinel. Aľe vareko tumen imar dikhľas. Imar ča kada hino uspechos, aľe man zajiminel tumare oceněni. De avri vareso, Ferkuš.
Fera: Vyhrajindžam „battly“ pre tanečne skupiny andal aver kraji, he varesave sutěže. Amaro najbareder uspechos nahas hmotno, aľe kada, kaj amen has možnosť te khelel le najfeder tanečnika kala dobatar andal caľi Evropa. Oda has igen baro zažitkos, Luca.

Oda hin igen lačho, čhavale! Perše mista čačes has, somnakune medajli tiž, aľe me mišlinav, hoj nane tumaro cieľos te skidel so najbuter pohari, nane čačo? Obhajinen tumen, te chochavav u phenen mange pal tumare sune.
Luky: A džanes, kaj phenes čačipen? *(asal)* Pre amende nane důležita perše mista a koda savoro, so phendžal. Pre amende hine duležite zkušenosti. So buter zkušenosti tut hine, ta buter tut lena paš peste ole najfeder tanečnika. Amaro fakt baro suno hino te khelel andro Streetdance Camp. Amen sam skromne *(asal)*.

Joj, andro roviben mange džal tumendar *(asal)*. Patrik, tu adadžives navakeres ňič. Odphen mange ča pre jekh otázka. Kamehas bi te cirdel kaja parta he andro calo dživipen abo oda les ča sar dočasno svazkos?
Patrik: Hi, kamľomas bi te cirdel oda so najbuter. Me lenca chudľom te khelel a hine mange sar phrala. Džanav, kaj amen keras lačhi buči. Džanav, kaj hine he zavistive džene, save amenge oda naprajinen, he save džanen, kaj amen sam neporazitelna. A tiž džanav, kaj hine džene, save amen chuden paš peste, sar amare famiľiji he kamarata, he amen lenge igen paľikeras!
Phučelas Lucie Oračková

Romští tanečníci mají sen: Streetdance Camp

Hip hop, RnB (rhytm and blues), funky, house, new style a další. Nejen tyto, ale i další styly bez problémů předvede v Brně působící taneční skupina Dance the Yard. Čtenáři mohou poznat některé z jejích členů: Lukyho a Fera Holubovi, Patrika Ruszó, „Kotyho“ a Ríšu.

Foto: Milan Kryštof

Ahoj kluci, na začátek mám pro vás tradiční otázku. Jak dlouho trvá vaše působení na české taneční scéně a jak se vlastně „scukla“ vaše sestava?
Luky: Ahoj Luci. Začali jsme v roce 2005, byli jsme původně tři nebo čtyři, dneska nás tancuje dvanáct. Když to tak vemem, tak naše taneční skupina se rozrostla tak, že k sobě přitáhla ostatní taneční seskupení z Brna.

Aha, to je zajímavý, ale čtenáře by možná zajímalo, jak jste začínali?
Fera: Nejdříve jsem začal tancovat já s mým bráchem Lukym, pak jsme do seskupení přibrali jako třetího Patrika. Tancovali jsme nějakou dobu ve trojce, dokud jsme nezačali k sobě stahovat ostatní lidi z různých tanečních stylů. Hledali jsme talenty a taky jsme je našli.

Teď bych se zeptala tebe, Koty. Se skupinou tancuješ kratší dobu než ostatní. Pověz mi, jen tak mezi čtyřma očima a celým národem, jak to snášíš být mezi samýma „Cikánama“ jako Čech?
Koty: Luci, všechno je v pořádku. Kluci jsou férový a v pohodě. Jsem rád, že jsem se do téhle bandy dostal. Ríša je taky Čech a myslím, že to vidí stejně jako já.
Ríša: Koty má pravdu. Cítím se mezi nimi skvěle! Jsou to dobří kluci, setkali jsme se při parkouru a zdá se mi, že z nás všech je super kolektiv.

No tééeda, mám z vás radost, kluci! Luky, a co váš trénink? Jak probíhá? A podle čeho vybíráte písně do vašich kreací?
Luky: Náš trénink trvá asi dvě hodiny a celou tu dobu vymýšlíme různé styly. Písničky vybíráme podle stylu a jak to každýmu sedí nejen v uších, ale i v nohách.

Kdo vás neviděl live, nemůže posoudit. Ale někteří vás naživo viděli. Už to je úspěch, ale mě by spíš zajímala vaše ocenění. Pochlub svou bandu, Ferkuš.
Fera: Vyhráli jsme různé battly proti tanečním skupinám z jiných krajů a různé soutěže. Největší úspěch pro nás nebyla ale hmotná výhra, ale to, že jsme si mohli zatancovat s nejlepšíma tanečníkama z celé Evropy. Byl to opravdu zážitek, Luci.

To je dobré, kluci. První místa byla určitě, zlaté medaile taky, ale podle mě není váš cíl nasbírat co nejvíce pohárů, nemám pravdu? Vyveďte mě z omylu, pokud kecám a povězte mi o vašich snech.
Luky: A víš, že i docela pravdu máš? *(smích)* Pro nás nejsou důležité první místa a to ostatní, co jsi vyjmenovala. Pro nás jsou důležité zkušenosti. Čím více zkušeností nabudeš, tím více jsi brán mezi vyšší sortu tanečníků. Náš opravdu velký sen je zatancovat si na Streetdance Camp. My jsme fakticky skromní. *(smích)*

Joj, až brečet se mi kvůli vám chce. *(smích)* Patriku, ty jsi dnes takový nemluvný. Odpověz mi alespoň na jednu otázku. Chtěl bys udržet partu i do budoucnosti nebo to bereš jen jako dočasný svazek?
Patrik: Ano, chtěl bych to udržet co nejdéle. Já jsem s těmi lidmi začínal a moc si jich vážím, jsou to pro mě jako moji braši. Vím, že odvádíme dobrou práci. Vím, že je pár závistivců, kteří nám to nepřejí a kteří ví, že my jsme jako banda neporazitelní. A taky vím, že tu jsou lidi, kteří nás v tom podporují, jako naše rodiny a přátelé a my jim za to moc děkujeme.
Ptala se Lucie Oračková

Brněnské ghetto očima expertů agentury VeryVision

BRNO – Co a jak dál se situací v kdysi honosné čtvrti, která už v brněnské hantýrce zdomácněla jako „Bronx“? Napovědět v této otázce měly výzkumy ostravské organizace VeryVision (VV), agentury zaměřené na výzkum a vzdělávání. Prodebatovat výsledky její práce přišlo 29. ledna do Muzea romské kultury (MRK) v Brně asi padesát lidí.

Projekt si objednal Úřad vlády ČR – Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. Diskuse v rámci koalice Lokálního partnerství (LP – v Brně sem patří sdružení Drom, IQ Roma servis a magistrát) ukázaly, že sami členové LP nemají dost informací o lidech z ghetta. Považují za obtížné získávat sociologické údaje přímo od jeho obyvatel kvůli neochotě odpovídat a též s ohledem na obtížný průnik tazatelů do daného prostředí. Lokální partnerství proto vsadilo na experty.

Podle Daniela Topinky z VV se brněnské ghetto liší od ostravského především tím, že nemá pevné hranice. *„V Ostravě bariéru sociálního vyloučení zřetelně vidíme, kdežto v Brně přece jen pulsuje přes den na ulicích Bratislavská a Cejl běžný život, mezi neudržovanými domy fungují obchody a úřady.“*

Mapa zdejšího sociálního vyloučení tak má podle Topinky mozaikovitou podobu. Bratislavskou zabydlují také neromští zájemci o levné bydlení, které zároveň splňuje podmínku blízkosti centra města, stejně jako Arméni, Albánci z Kosova a Ukrajinci. Provozovny zde mají Mongolové a Vietnamci, stěhují se sem studenti oceňující též „jinakost“ či „multikulturnost“ čtvrtě. Většina Brňanů se ovšem „Bronxem“ bojí jen projít. Průzkumníci z VV se v brněnském ghettu pohybovali od října do listopadu 2008. Práci jim ovšem téměř znemožňoval zákon č. 101/2000 Sb. *„Kvůli němu, jak asi víte, zmizely všechny statistické údaje týkající se etnik,“* stěžoval si Topinka. Prakticky neexistují data, podle nichž by se daly plánovat integrační programy pro oblast Brno-střed a Brno-sever. Přestala tudíž např. oficiálně existovat „romská nezaměstnanost“, přitom jde o klíčový problém. Problematické enklávy v celkovém úhrnu pozitivních dat vykazovaných za větší celek tak nejsou vidět. Podle pracovníka VV se autoři projektu snažili co nejvíce vyhnout akademickým půtkám o tom, kdo je či není Rom, a zaměřili se jednoduše na ty sociálně vyloučené. Romů začleněných do většinové společnosti si nevšímali.

Foto: Jiří Salik Sláma

Navzdory obtížím se tým VV dobral k výsledku, který zveřejnil v publikaci Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně.

Najdeme v ní všestranný popis sociálně vyloučených lokalit a sociologickou charakteristiku obyvatel obvodů Brno-střed a Brno-sever, stav domů a bytového fondu atd. Jen pro zajímavost: Nezaměstnanost v „Bronxu“ dosahuje kolem 90 %, řada Romů však pracuje nelegálně na stavbách, šíří se lichvářství. Romů zde žije kolem 50 %, pokud jde o věk, lidí mladších 15 let tu najdeme 50 %, nad 60 let 10 %. Podařilo se zjistit, že na Bratislavské a okolí žije 80 olašských Romů.

(Kontakt na autory publikace: veryvision@veryvision.eu)

Pavel Pečínka

Spory o výzkum jihomoravského „Bronxu“

BRNO – Ostřejší spor se strhnul 29. ledna při prezentaci průzkumu romské čtvrtě agenturou VeryVision v MRK.

Část výzkumů osvětlujících patologické jevy představila Irena Kašparová z Fakulty sociálních studií MU. Její tým měl šest výzkumníků. *„Nezkoumali jsme např. jen suché počty nezaměstnaných, ale dynamické procesy, jak zde nezaměstnanost vzniká,“* vysvětlila Kašparová. Její kolegyně z FSS, Adéla Souralová, představila výzkum v oblasti zaměstnání, vzdělávání a předcházení sociálnímu vyloučení. Zahrnula do něj však jen základní školy na ulici Merhautova a Vranovská stojící uvnitř tzv. Bronxu.

Jedna z přítomných uvedla, že 90 % dětí např. ze ZŠ 28. října se sice hlásí na učební obory, ale velké procento jich skončí v polovině prvního ročníku. Jedna z nespokojených uvedla, že by si *„chtěla došlápnout na ty, kteří si spádovost pouze dvou základních škol (na Merhautově a Vranovské) do zadání projektu vymysleli“*. Opakovaly se dotazy, především od učitelek, pracovnic magistrátu a úřadu práce, proč ve výzkumu nefigurují výsledky romských žáků ze ZŠ a z tzv. zvláštních škol, které leží mimo území vymezené k průzkumu. Důvodem výhrad bylo to, že na základě tohoto výzkumu se začnou v budoucnu vynakládat finanční prostředky jiným směrem, než je potřeba. *„Jako tým už jsme dostali zadání, jakou ohraničenou lokalitu máme zkoumat, nemohli jsme ji měnit a rozšiřovat,“* hájila svou kolegyni Kašparová. *„Proti tomu bych se chtěl za zadavatele výzkumu ohradit,“* reagoval David Oplatek z Agentury proti sociálnímu vyloučení. Podle něj měli řešitelé zadání na práci 6 měsíců a za špatné nastavení projektu zadavatel nezodpovídá.

Diskutující se pak rozdělili do skupin, emoce se zklidnily u stolku s ukázkami romské kuchyně. Debata nekonec ukázala, že vůle řešit problematiku vyloučených lokalit existuje, byť odlišnými cestami.

Pavel Pečínka

Z historie Romů pod Špilberkem

Před II. světovou válkou žilo celkově v Čechách a na Moravě asi 6 000 Romů, na jižní Moravě většina z nich (převážně z rodů Danielů a Holomků) usedle. Válku jich přežilo kolem 500. Po roce 1945 začali do Čech a na Moravu přicházet Romové noví, ze Slovenska. V samotném Brně se v roce 1946 vyskytovala Romů asi stovka, pocházeli z okolí Spišské Nové Vsi. Začali osidlovat Bratislavskou a Francouzskou ulici, hlavně prázdné a vydrancované byty po Němcích, částečně po Židech. Pokud jde o reakce okolí, už počátkem 50. let docházelo v této oblasti k odporu obyvatel, kteří v peticích žádali vystěhování Romů zpět na Slovensko. Roku 1968 už žilo v Brně okolo 1700 Romů, v období 1968–89 se jejich počet ztrojnásobil. Ekonomická reforma po roce 1990 situaci nekvalifikovaných Romů zhoršila, na Bratislavské přibyla další vlna slovenských Romů. Začaly být viditelné následky nezaměstnanosti, nevyhovujícího bydlení, kriminality, narkománie a hráčské závislosti. V současnosti odhadují výzkumníci z VV celkový počet brněnských Romů na 15–20 000. Pokud však jde o odhad těch „sociálně vyloučených“, stanovili poměrně široký a nepřesný interval: 5–12 000 lidí.

Zdroj: Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně. Ostrava, listopad 2008. **(pp)**

Lovengeri krizija

Chudľas amen savoren, arakhľa peske calo vilagos. So najbuter čujinas, hin ada, hoj le manušen premukhen andale buťa. O bare firmi, sar hin o Autopal, mušinde te premukherel. Predal o manuša oda ehin bengipen. Hin adaj baro dar, sostar dživaha, sostar poťinaha o khera, sar poťinaha o uveri the o pučki? A so daha te chal amare čhavoren? Varesave raja andro firmi napoťinen le manušenge o love, bo len nadiňa e vlada love.

Rušinen pes o presčasi the e raťuňi buťi. O manuša, so keren buťi, chuden čepo love a daran pes, hoj pes igen premukhela. Andro but firmi kaja dar mek napreačhiľa. O automobilki preačhaven te kerel o motora. Rušinen pes o sklarni. O manuša, so kodoj kernas buťi deš berša, hine dži tele u nadžanen, so kerna. Varekaj kernas jekhetane o rom he la romňaha. Vaš o jekh džives hine bi e buťi. So kerna, sar duj manuša bi e buťi andre jekh famiľija? Kolenge, so nakeren buťi, pes minďik tele cirdel o podpori. O manuša, so has premukhle, pes daran pal peskri budoucnosťija. Roden peske nevi buťi, aľe džanen, hoj akanak sar ehin kaja krizija, oda ehin prohrajimen mariben. O manuša peske gondolinen, či peske cinavena motora, aľe taj šetrinen he pro chaben. O analitiki phenen, hoj amen andale krizija dochudaha kaleha, hoj pes o manuša nadarana te kerel andre buter love. Aľe khatar te lel pre kada love? Kada berš peske o manuša ľikeren sako koruna.

O prezidentos Václav Klaus phenel, hoj andale krizija amen dochudaha kaleha, hoj pes cirdena tele o daně. Pre elektrika the pro službi. Andro restauraciji, ko holičis, pre stavebno buťi bi pes e daň cirďahas andal o 19 pro 9%.

O čhavore dži 18 berš preačhile te poťinel vaš o doktora. Vaš o receptos, vaš e špitaľa, the vaš e pohotovost pes mindig poťinel. But oda nazrušinde. Aľe predal amende o Roma oda ehin lačhes. Varesaven amendar ehin but čhave, a vaš savore te poťinel kije doktorka, vaš oda, hoj hine nasvale, bi avľahas but phares. Le barvale manušenge pes oda phenel, hoj te nazrušinen o poplatki. Sar bi na, te len hin love pal o šero u nadžanen, so lenca. Bisteren, hoj adaj ehin he kole slabeder, so hine bi e buťi. Buťi bi

kamľanas, aľe adadžives oda hin but phares, te hine premukhle he o gadže, hine bi e buťi kavka sar o Roma. Akor peske savore sikhavnas pro Roma, hoj hine bi e buťi. Adadžives pes e karta obracinďa. Džanav, hoj jon oleske nane došale, aľe imar oda avka hin.

Sako la buter vaj čepeder čujinďa. Hin oda čačikuno. Rakhiben laha naavela loko, naavela charno. Avela but pharo, predal savorende.

Andrea Kačová

Autorka prethovel andre romaňi čhib andro časopis Kereka, akana hiňi khere le čhavoreha.

Finanční krize

Zasáhla nás všechny. Důsledek krize, který cítíme nejvíc, je hromadné propouštění. Pro lidi je to peklo. Na místě jsou obavy, z čeho budeme žít, z čeho zaplatíme nájem, jak splatíme úvěry a hypotéky. A hlavně, jak uživíme děti? Někteří zaměstnavatelé nevyplácí mzdy, protože nedostali dotace.

Ruší se přesčasy a někde i noční směny. Lidé, kteří pracují, dostávají málo peněz a obávají se dalšího propouštění. V mnoha firmách tato obava ještě neskončila. Automobilky přestávají vyrábět auta. Ruší se sklárny. Lidé, kteří tam pracovali desítky let, jsou na dně, a neví, co dál. Jsou případy, kdy v jedné firmě pracoval muž i s manželkou. Během dne jsou oba bez práce. Co si počnou jako dva nezaměstnaní v jedné rodině? Těm, kteří nepracují, jsou snižovány sociální dávky. Lidé, kteří byli propuštěni, mají strach o budoucnost. Snaží se najít si novou práci, i když ví, že v době krize je to předem prohraný boj. Lidé si promýšlejí nákupy aut, ale šetří i na jídle. Kromě elektroniky a vybavení domácností se zdráhají kupovat vše ostatní. Přitom podle analytiků se dá ekonomika vytáhnout z krize jedině tím, že se lidé nebudou bát utrácet. Ale kde na to utrácení vzít? Tento rok si lidé váží každé koruny.

Prezident Klaus chce situaci řešit snižováním daní. V restauracích, u kadeřníka, u stavebních prací by se tak daň snížila z 19 na 9 procent. Děti do 18 let už přestaly platit u lékaře. Jenže poplatky za recept, pobyt v nemocnici a pohotovost se platí dál. Zas tak moc toho nezrušili. Ale aspoň něco. Pro nás Romy je to dobrá zpráva. Míváme hodně dětí a platit za všechny u doktora by bylo obtížné. Bohatým lidem se to říká, aby se nerušily poplatky. Jak by ne, když mají peněz nad hlavu. Zapomínají, že tu jsou i chudší skupiny. Práci by někteří chtěli, jenže dneska je to velice složité. Vždyť i mnozí gádžové jsou bez práce, tak jako většina Romů. Kdysi si všichni ukazovali na Romy, že nemají práci. Dneska se karta obrátila. Vím, že za to nemohou, ale už je to tak. Bude to obtížné, pro nás pro všechny.

Andrea Kačová

Autorka je překladatelkou romského časopisu Kereka, nyní na mateřské dovolené.

Savo manuš, ajso dživipen

O Janis barolas upre andro baro foros, o dad leske kerelas buči andre fabrika u e daj šulavelas o foros. Paš o dad, paš e daj peske dživelas o Janis sar princos, has les savoro so kamelas. Phiravlas urado sar baro raj u šoha nahas bilovengro. Buči nakamelas te kerel, o vasta has les palal, the pal ňisoste pes nastarinlas.

O Janis ča bašavelas, has moneki lačho the baro vicherno lavutaris. Sar bašavelas le Romenge, the giľavelas lengre giľa, ta o Roma has pal leste het, čhivkerenas leske o bare love ki o pindre. O džuvľa pal leste merenas, kaj džalas, kaj pes sikhavelas, nadenas les smirom. Le Janis has piraňa pre dojekh krokos.

Andre jekh čhaj pes bares zakamadža, phirelas laha, the užarenas imar ciknes. Paľis sar e čhaj ločiľas, ta andžas peske la o Janis khere the le cikneha. O phure kerenas buči tosarastar andre rat, šigitinenas lenge savoreha, sar le chabeneha, ta the le lovenca. Le ternenge pes dživlas lačhes. Paľis sar o phure mule, ta le Janis imar has trin čhavore. Ačhiľa leske savoro pre men korkoreske. O kher kampolas te počinel sako čhon ochto ezera, u mek kampolas love pro chaben, pro uraviben. E romňi tiž nakerelas buči, has khere le čhavenca, u sar chudelas o pridavki pro čhave, ta takoj džalas andre skľepa te cinavel. Anelas khere duj taški chaben u andre žeba lake imar naačhelas aňi fiľeris. O Janis, rado na rado, mušinlas te phirel te bašavel the vaš e pendangri. Pro čačipen chudelas the buter love, kajča, sar oda hin paš o lavutara, ta has les the piraňa, rakľija u lenca kerelas andre savore love, so zarodelas. Avelas khere pal o bašaviben čuče žebenca. O adošagos pro kher le Janiske barolas u jov nahas štonc peske te kerel poradkos andro dživipen. Kana dživenas o phure, ta has mištes, andro kher has savorestar dost. Aľe akana pes dikhel o čačipen, ko hin o Janis, savo manuš hino, savo dad, savo rom. Namolas nič, aňi pipa duhanos. O čhave paš leste merenas andre bokh. O jilo leske žaľatar pukinlas, aľe ňič oda nahas platno. O Janis pes nadžanelas te thovel pro than. Nahas leske ko te šigitinel, o phrala o pheňa dživenas tiž moneki čores, lendar našči užarlas ňič.

O Janis cirdelas love le piraňendar, le kamaratendar, lelas kejčeň the pro interesis. Hjaba džanelas, kaj le manušenge o love imar šoha pale navisarela, the avka kidelas pre peste kejčeňa savore serendar. Te mindžar khatar odarik, ta o love mušinelas te anel andro kher. O Janis buči nakerelas, pro čačipen, aňi nahas sikhado, šoha buči mek nakerdža.

Rado na rado, mušinlas the te čorel. Džanelas, kaj kerel bibacht, aľe the avka kerelas pro manuša podvodi, prepadački, pro soviben len čorelas avri. Sar has leste e žeba pherdži, ta has takoj andre peskri cipa. Kamelas te dživel sar baro raj, pro baro pindro. Khere imar nachalas, phirlas te chal pal o kavehauzi. Cale rača khere nahas, ľikerelas pes le lubňenca. Ki e romňi, ki o čhave avelas tosara koro mato u andre žeba leste nahas imar aňi pandž dudki. Sovelas calo džives sar murdardo u rači džalas hinke te čorel. La čoratar dživelas, has leske the mištes, aľe o Janis nadžanelas, kana te preačhel. Kamelas ča but, moneki but love.

Jekhvar zazvoňindža o Janis pro vudar andro panelakos, the avľa leske te phundravel phuri gadži. O Janis pes lake ispidľa andro kher. E gadži daratar kerelas bari vika, jov lake kikidelas o muj, tasavelas, marelas la gora avka, kaj e gadži mengľisaľiľa, peľa tele, nadžanelas pestar. O Janis geľa andro sekretaris, the čordžas lake o love. Le lovenca denašelas pal o garadiči tele, aľe o gadže les prindžarde, džanenas koda hin, džanenas kaj bešel.

La gadža ile andre špitaľa u vaš leske avle o šingune, the ile les peha. Hjaba o Janis pes tajinelas, e gadži les prindžardžas, the o gadže potverdzinde, kaj oda jov la mardža.

O Janis chudľa te bešel pandž berš. Pandž karačoňa nachalas chaben la romňaha le čhavenca, nabešelas lenca pal jekh skamind. Ande bertena cerpinelas, o jilo leske pukinelas andre žaľa. Dživelas sar rukono, aľe našči kerdža bida pre ňikaste, pro čačipen, has peske došalo jov korkoro. Andre bertena leske ile savoro, aľe o bašaviben lestar našči ile. Bašavelas peske, giľavelas, the sar peske leperelas pre romňi pro čhave, ta rovelas sar cikno čhavoro.

Le apsendar nadikhelas pro jakha, the solachardžas le Devleske, kaj šoha imar načorela, kaj kerela buči sar aver manuša, the starinla pes pal e fameľija sar aver murša. Mangelas le Devles, kaj leske te šigitinel. Avľas leskro ideos, the mukhle les andal e bertena khere. E romňi o čhave has moneki rade, kaj o dad hin pale paš lende.

O Janis has le čhavenca po cale dživesa, radoscatar len hordinlas pro vasta, pre men, the naphirelas ňikhaj. Kajča furt našči bešelas khere, bo andro kher kampolas te dživel, kampolas love, kampelas te počinel o kher. O Janis phirelas pal o fabriki, the mangelas pes andre buči. Phirlas upre tele, the ňikhaj les nalenas, ta geľa te kerel pro kales paš o šogora, paš o phrala, kerelas, kaj pes delas. Trapinelas pes sar graj, kerelas le krampačiha tosarastar andre rat. Kamelas, kaj savoro te avel lačhes, the ľikerelas pes.

Kajča o kamarata les nadenas smirom, asanas lestar. Marnas leske andro šero, kaj pal e buči šoha nabarvaľola. Sikhavenas leske o love, the vičhinenas les peha te čorel. O Janis sar dikhelas, sar peske lačhes dživen, kaj hine urade, hin len savoro so kamen, ta nahas leske lačhes. Zavidzinlas lenge, aľe naľikerelas pes lenca. Džanelas, kaj buči nakeren, kaj bikenaven o drogi, kaj čoren le manušen pro soviben avri, kaj rozmaren o khera, kaj keren pro manuša bare podvodi.

Jekhvar sar bašavelas o Janis andre karčma, ta kheratune čhave avile pal leste jekhe gadžeha. Kamenas le gorestar kejčeň jekh miľionos. O čhave obecinde le gadžeske, kaj les dena upral dujšel ezera koruni. The dine mek o lav, kaj visarena le gadžeske o love pale tel o duj čhon.

O gadžo pre oda priačhiľa, aľe kamelas, kaj leske te podpisinen e smenka. Občanka le čhavende nahas, ta pende le Janiske, kaj pes te podpisinel jov, kaj les dena vaš oda penda ezera. Sar dikhľa o Janis o love, ta namišlindža but, the podpisindža e smenka peskre naveha. Zlakomindžas pes pro love, the has leske jekh, či o čhave dena pale o love le gadžeske, abo na. Jov nahas lendar ňič feder, has rado, kaj peľa ki o love bi e buči.

Duj čhon pregeľa sig sar paňi u o čhave nadine le gadžes aňi koruna. Mek leske phende, kaj lendar ňič te na užarel u te kamel peskre love pale, ta mi mangel ole manušestar, ko leske podpisindža e smenka. O Janis kada naužarelas, o kľončki tel leste phadžile, imar džanelas, so les užarel.

Jekh džives, sig tosara durkinde le Janiske pro vudar o šingune, the ile les peha. Ľikerenas les odoj duj džives. Hjaba o Janis lenge pendža, sar oda has, savo hin o čačipen, nahas ňič platno. O šingune les čhide andre jekh gono le zbuňikenca, so ile o love le gadžestar. Savore has sudzimen vaš oda, kaj kerde pro gadžo podvodos. Kaj ile lestar kejčeň, the anglal imar džanenas, kaj o love leske pale nadena.

O Janis užarelas pro sudos, dživlas andre bari dar, nadžanelas so te kerel. Nahas les pre oda, kaj te del le gadžeske pale jekh miľionos. Kamelas la romňaha le čhavenca te denašel andre Kanada. Aľe o fiškaľišis leske phendža, kaj oda te na kerel. Kaj bi vaš oda chudelas te bešel meksa buter sar nakampol. O Janis les šundža, the nageľa ňikhaj, užarelas khere pro sudos. Cale rača nasovelas, mordinlas pes, phagerlas peske o šero, so leha avela dureder. Aňi na duje čhonenca avle leske o papira ki o sudos. Iľas peha la romňa le čhaven, the savora daraha odoj geľas. O Janis andre bertena nakamelas te džal, paš o sudos pes braňinelas pindrenca, vastenca, phenlas, kaj nane došalo. Odsudzinde les pro štar the jepaš berš.

Čoro Janis rovelas sar brišind, le apsendar nadikhelas pro jakha, čhingerelas o bala, čumidelas la romňa le čhaven. Has leske pharo pal lende, daralas, kaj merena andre bokh.

Has imar angle karačoňa, o Roma pratinenas, cinavenas o jezulanky, o čhavore pes avri sankinenas, the has moneki rade le jiveske.

Džanavas, kaj imar naľikerla but, so mušinla te džal o Janis andre bertena. Kim has khere, ta kamavas les mek te dikhel, kamavas leha te avel. Geľom pal leste khere the sar te bi mange vareko phendžahas: Le peha e brača. Avľom andro kher, taľindžom pre leste, sar peske bašavelas pre gitara. Sar man dikhľas, ta has moneki rado, peľas mange andre men. Zorales man kikidelas ke peste, the namukhelas man andal e angaľi. Thodžas man te bešel pal o skamind, čhidžas mange thardži the phendžas: Pij manca, bašav manca. Bašavahas peske, giľavahas, the leperahas sar dživahas sar samas terne. Leskre čhave ča šunenas, o vasta o muja o čhama has lenge makhle avri la čukoladatar, so lenge andžom. O jakha lenge radoscatar labonas. Le Janiskri terdžolas paš o bov, tavelas, rovelas, giľavelas u amen bašavahas pal late. O Janis dikhelas pro čhave pre romňi, the o apsa lestar perenas sar brišind. Sar dikhľom savo pharipen hin len andro kher, ta rovavas the me. Andre mri godži mange pendžom: Dojekh dženo peske sthovel peskre dživipnastar gendalos. O gendalos nachochavel, sikhavel o čačipen: Savo manuš, ajso dživipen, savo dživipen, ajso čačipen. O Janis, bara dukhaha, bara žaľaha, bašavelas korkoro the giľavelas peske:

Aňi vudar naphundradžom
aňi gadžes namurdardžom
Avle pal ma duj šingune
pre mre vasta thode trasta
Man pačaben ňikhaj nahas
miro jilo dukhavenas
Sudzinde man bare raja
čhinde tele mire bala

Andre phandlo berša somas
khere pre ma užarelas
Miri romňi le čhavenca
mire cikne čiriklenca

Me nasom lačho dad, me nasom lačho rom, furt som andre bertena, nane dživipen aňi man, aňi tumen. Me som došalo vaš savoro. Phendža o Janis la romňake the le čhavenge.

Savoro peske priznajindžas, la romňake solachardža, kaj imar šoha nakerela diľiňipen. Mange phendža tiž, kaj sar avela pale khere, kaj pes ľikerela sar manuš, sar pačivalo rom, sar pačivalo dad. Me sar kada savoro šundžom, ta pendžom mange, kaj o Janis nane bibacht manuš, kaj nane došalo ča jov, vaš leskro dživipen hin došaľi the e luma. Peľa pre mande baro smucišagos, aľe sar chudle o čhavore te giľavel, te khelel, ta amen chudľam te bašavel. Andro kher has takoj bari radosca u le Janiske e gitara andro vast ča labolas.

Phenav leske: Jani, dikhes, sar cikne manušora džanen tuke te kerel bari radosca. Asalas u pendža le čhavenge, kaj kim džala andre bertena, ta mek mušinel lenge te anel khere o jezulankos. O čhave has rade, čumidenas le dades, giľavenas leha u me mange andre miri mišľa phenavas: Akana hin adaj e zor, akana hin adaj o dživipen, akana hin adaj o Del. Avka oda kamel te avel furt.

Sar džavas khere, ta phendžom le Janiske, kaj peske te avel la romňaha le čhavenca pre karačoňa ke mande. Užaravas les, naaviľas. O Janis mušindža te džal andre bertena pre sama Inepa.

Ke mande pre karačoňa has andro kher bari radosca. Paš o skamind le ineposkre chabeneha bešelas miro čhavo la romňaha le čhavenca, miri čhaj le romeha le čhavenca, me the miri romňi. Chahas, duma dahas, asahas a o čhavore kerenas bengipen. Phirenas počoral ki o jezulankos, the čhingernas peske o čukoladi. Has len pherde o muja, the o žebi. Pre fala andro gendalos dikhľom miro dživipen, dikhľom, kaj e zor the o Del hin amenca andro kher. Somas moneki rado, kaj sam savore jekhetane. Dikhavas la blakaha avri, delas odoj baro jiv u me mange leperavas pro Janis. Khosľom mange o apsa, the visardžom man pale te bešel ki o skamind, paš miro fajtos, pre miro than.

Gejza Horváth

Amaro Phurd – Náš most mezi dvěma různými světy

HRADEC KRÁLOVÉ – Komunitní centrum Amaro Phurd (AP), odbočka Pražská, poskytuje podporu a rady romským rodinám v Hradci Králové.

Naše počátky sahají do roku 1998, kdy skupinka mladých nadšenců začala vymýšlet volnočasové aktivity pro romské děti. Na hry zanedlouho navázalo doučování dětí. V roce 2003 se mohly otevřít brány komunitního centra Amaro Phurd (Náš most) v Pražské ulici. Pracovali u nás hlavně vysokoškolští studenti, ale někteří pracovníci se rekrutovali

také z řad bývalých klientů. Jednou z nich je i dnes třiadvacetiletá maminka Erika: *„Do klubu jsem chodila několik let, jezdila jsem na výlety a víkendovky, pak jsem začala studovat romskou střední školu, no a po maturitě jsem našla práci právě tady v komunitce.“*

Nyní pracujeme s klienty ve věku od tří do pětašedesáti let. Program Cikne se zaměřuje na předškolní děti od tří do šesti let, kterým pomáhá rozvíjet dovednosti takovým směrem, aby jim umožnil hladší vstup do základní školy. Naše zařízení spadá pod Občanské sdružení Salinger a je financováno za podpory programu Transition Facility Evropské unie, Magistrátu města Hradec Králové, Královéhradeckého kraje, Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR, Fondu VIA a fondu T-Mobile.

Silvie Hendrychová

Autorka má na starosti praxe studentů a dobrovolnictví v AP. (www.salinger.cz)

Jaký člověk, takový život

Jany vyrůstal ve velkoměstě, chodil tam i do školy. Ale ničím se nevyučil, ani nepracoval a nechával se živit rodiči. Otec pracoval ve fabrice, matka zametala město. Jany si žil moc dobře, skoro jako princ, měl všechno, co chtěl. Nikdy nebyl bez peněz a oblékaný chodil jak pán. Práce mu smrděla, ruce nosil vzad a o nic se nestaral. Ale nutno říct, že byl dobrý a všude uznávaný muzikant, kytarista. Když Romům hrál a zpíval, byli u vytržení a házeli mu peníze k nohám. O ženy neměl Jany nouzi, milenky měl na každém kroku, ženy ho obdivovaly, milovaly ho, a samy se mu nabízely. Do jedné cikánečky se však zamiloval a kvůli ní opustil všechny ostatní. Na svou lásku nedal dopustit, čekal s ní dítě a žil už jen pro ni. Když pak jeho milá porodila, Jany si ji vzal i s dítětem domů. Jeho rodiče byli pyšní na očekávané vnouče, pracovali od rána do večera, a za těžce vydělané peníze živili hlavně Janyho s rodinou.

Mladým se žilo dobře, ale jen do doby, než staří umřeli. Když se tak stalo, měl Jany už tři děti a najednou zjistil, co život všechno obnáší. Musel se starat o všechno sám. Jen na bydlení padlo osm tisíc měsíčně a na jídlo a oblečení pro celou rodinu bylo třeba dalších peněz. Jany na to neměl, na nic nestačil, peníze neměl, protože nepracoval. Janyho manželka nepracovala také, byla na mateřské, a když dostala jednou měsíčně peníze, tak šla hned nakoupit. Nesla domů dvě plné tašky jídla a zůstalo jí už jen pár drobných.

Peněz nebylo a aby byla aspoň nějaká ta koruna na jídlo, tak chudák Jany, rád nerád, musel hrávat i za pár korun. Popravdě řečeno, vydělal si za večer dost, ale jak už to u muzikantů bývá, Jany měl i milenky a většinu toho, co vydělal, utratil s nimi. Z muziky se vracel domů až druhý den, v kapse ani korunu. Dluh za nájem Janymu rostl a on nebyl schopen si s tím poradit. Pokud žili jeho rodiče, Janymu nescházelo nic. Ale teď vyšla pravda najevo, teď se poznalo, kdo to Jany je, jaký je člověk a otec. O rodinu se postarat neuměl.

Děti trpěly hlady a jemu skoro puklo srdce žalem, ale nebylo to nic platné. Jany se neuměl postavit na vlastní nohy a pomoct mu neměl kdo. Jeho bratři a sestry žili chudým životem. Jany tahal peníze z milenek, z kamarádů a na velké úroky si půjčoval i od lichvářů. I když věděl, že lidem už nikdy peníze nevrátí, přesto si půjčoval. Bylo mu jedno, jak peníze získá, domů musel něco donést. Chodil i krást, podváděl, vykrádal byty a loupil. Když měl kapsy plné, byl ve své kůži, žil na velké noze jako pán. Doma už ani nespal, noci trávil s lehkými ženami a k rodině se vracel až ráno, namol a s prázdnou. Celý den spal jako zabitý, a když se večer probudil, šel opět krást. Chtěl víc a víc peněz a nevěděl, kdy s tím přestat.

Jednou Jany zazvonil na dveře bytu v paneláku a když mu přišla otevřít stará paní, tak se jí násilím vetřel do bytu. Paní začala strachy křičet a volat o pomoc. Jany ji zacpával ústa, škrtil ji a bil. Paní omdlela, spadla a ležela na zemi jako mrtvola. Jany rozbil dvířka sekretáře a ukradl všechny peníze, co tam uviděl. Měl však smůlu. Když utíkal s penězi po schodech dolů, tak ho lidi viděli a poznali. Napadenou, zbitou a okradenou starou paní vzali do nemocnice a pro Janyho si přišli policajti. Marně vše popíral, svědci ho poznali a usvědčila ho i majitelka bytu. Jany dostal pět let natvrdo.

Pět Vánoc za sebou nebyl Jany doma, s manželkou a dětmi neseděl u štědrovečerního stolu a nejedl s nimi. Ve vězení trpěl smutkem a žalem, ale byl si vědom toho, že si zavinil všechno sám. V kriminále žil jako pes, vzali mu vše, svobodu i jeho práva, ale jeho muzikantské umění mu vzít nemohli. Když si vzpomněl na manželku a děti, tak vzal kytaru, hrál si a zpíval. Přitom i brečel jako malý kluk a přes slzy skoro neviděl.

Přísahal Bohu, že už nikdy nebude krást, že se bude živit poctivou prací, že se bude o rodinu starat, tak jak se na správného otce sluší a patří. Prosil Boha, aby mu ve všem pomohl, a počítal dny, kdy už bude tomu všemu konec a on půjde už domů. Když nadešel Janyho čas a z vězení byl propuštěn, po tak dlouhé době opět zažíval pocit štěstí a radosti.

Manželka a děti byly moc rády, že je opět s nimi doma. Jany nikam nechodil, a když už, tak všechny bral s sebou. Jedno dítě měl na rukách, druhé na zádech, třetí mu sedělo na krku a manželka s jídlem v tašce šla vedle nich.

Všichni byli opět šťastní a užívali si společného života. Jenže pořád to tak být nemohlo. Jany věděl, že musí do práce, věděl, že musí zajistit rodinu. Hledal si práci, chodil od fabriky k fabrice, ale nikde ho nevzali. Vše si uvědomoval a byl z toho smutný. Ale pracovat chtěl, a proto si brzo poradil. Vydělával si peníze prací načerno, jednou pracoval u svých švagrů, jindy zase se svými bratry, a nevadilo mu, že kopal krumpáčem od rána do večera.

Jenže jeho kamarádi mu nedali pokoje, smáli se mu a pokoušeli ho. Vtloukali mu do hlavy, že z práce nikdy nezbohatne. Ukazovali mu, kolik oni mají peněz, a verbovali ho s sebou na loupežnou výpravu. Když Jany viděl, jak si žijí, kolik mají peněz a jak chodí oblékaní, záviděl jim sice, ale nešel s nimi do toho. Věděl, že nepracují, že prodávají drogy, že kradou a živí se podvody.

Jednou, když Jany hrál v krčmě, přišli za ním opět jeho kamarádi. Měli s sebou gádža, který byl ochoten jim půjčit milion korun, ale s tím, že oni mu do dvou měsíců peníze vrátí a navrch od nich dostane ještě dvě stě tisíc. Ale když gádžo chtěl podepsat směnku, tak jakoby zázrakem nikdo neměl u sebe občansky průkaz. Romové zatáhli do předem připraveného podvodu Janyho. Slíbili mu padesát tisíc, když podepíše směnku on. Jany svým kamarádům důvěřoval, a když viděl peníze, tak směnku bez váhání podepsal. Z lehce získaných peněz měl radost a vůbec nepřemýšlel o tom, co vlastně udělal.

Dva měsíce uběhly jako nic a Romové nevrátili gádžovi ani korunu. Nechali mu jenom vzkaz, že od nich nemá nic čekat, a když chce svoje peníze zpět, tak je má chtít od toho, kdo mu směnku podepsal.

Tohle Jany nečekal. Říkal si: vždyť peníze vzali oni, já to jenom podepsal. Najednou mu v hlavě svitlo, všechno pochopil, ale už bylo pozdě…

Jeden den, brzy ráno, zaklepali Janymu znovu na dveře policajti a vzali ho s sebou. Na policejní stanici ho drželi dva dni a vyslýchali ho. I když Jany řekl policistům čistou pravdu, nebylo mu to nic platné. Policie ho hodila do jednoho pytle i s podvodníky. Všichni byli souzeni za předem připravený a úmyslný podvod.

Jany nevěděl, co dělat. Aby mohl vrátit gádžovi milion korun, na to neměl. Chtěl utéct i s rodinou do Kanady, ale jeho právník mu to rozmluvil. Jany poslechl a s napětím čekal doma, na den soudu. Celé noci nespal, trápil se, lámal si hlavu, jak to dopadne, co s ním bude a kolik dostane. Ani ne za dva měsíce mu došlo předvolání k soudu. Ten den vzal s sebou manželku, děti a s velkým napětím a strachem tam šel. Jany už podruhé do vězení nechtěl jít, bál se o ženu a děti. U soudu se bránil, jak uměl, přesvědčoval, že je nevinný, řekl, jak to bylo, ale nic mu to nebylo platné. Dostal čtyři a půl roku nepodmíněně. Chudák Jany, když slyšel rozhodnutí soudu, začal si trhat vlasy, objímal manželku, líbal děti a brečel.

Bylo už před Vánocemi. Romové už doma uklízeli, kupovali vánoční stromky a děti venku na sněhu sáňkovaly. Na Vánoce jsem se těšil i já, ale cítil jsem, a nevím proč, že Jany o Vánocích už nebude s rodinou doma.

Chtěl jsem ho ještě vidět a být s ním. Šel jsem za ním domů a jakoby mi někdo řekl, vezmi si s sebou i violu. Když mě viděl, zaradoval se, objal mě a nechtěl mě z náruče pustit. Posadil mě ke stolu, nalil mi a řekl: Pij a hraj se mnou. Jany hrál na kytaru, zpíval, místy i přestal a vzpomínal na časy, jak jsme byli mladí. Jeho děti nás poslouchaly, ústa, tváře a ruce měly umazané od čokolády, kterou jsem jim přinesl. Oči jim radostí jen jiskřily. Janyho manželka stála u kamen, vařila, brečela a přitom i zpívala. My dva jsme ji doprovázeli. Jany se díval na děti, na manželku a brečel, slzy mu padaly jako hrachy. Když jsem viděl, jaké těžkosti mají, brečel jsem i já. V duchu jsem si řekl: každý člověk si skládá zrcadlo svého života sám. Zrcadlo nelže, zrcadlo říká pravdu: jaký je člověk, takový je i jeho život, jaký život, taková je i pravda. Jany s bolestí v srdci hrál a zpíval.

Ani dveře jsem neotevřel
ani gádža jsem nezabil
Přišli pro mě dva žandáři
a na ruce mi pouta nasadili
Pravdy jsem se nedovolal
srdce mě bolelo
Velcí páni mě odsoudili
vlasy moje ostříhali.

Léta jsem zavřený byl
doma na mě čekala
moje žena s dětmi
s mými krásnými ptáčky

Já nejsem dobrý otec, nejsem dobrý člověk, jsem pořád ve vězení a nežijete ani vy, ani já. Všemu jsem na vině já, řekl Jany manželce i dětem.Všechno si přiznal a přísahal manželce, že už nikdy neudělá žádnou hloupost. I mně řekl, že jak se vrátí z vězení domů, že už bude žít tak, jak se na poctivého člověka patří.

Když jsem plný dojmů potom odcházel, tak Janymu jsem řekl, aby přišel na Vánoce s manželkou i dětmi k nám. Slíbil mi, že přijde, ale v jeho očích jsem viděl jakousi nejistotu. Čekal jsem ho, ale on nepřišel. Jany musel nastoupit do vězení.

U mě doma o Vánocích bylo veselo, byli jsme všichni spolu, těšili jsme se z toho a radovali. U stolu se svátečním jídlem seděl můj syn s manželkou a s dětmi, moje dcera s manželem a s dětmi, moje žena i já. Jedli jsme, smáli se a děti si povídaly samy mezi sebou. Hrály si, chodily potají ke stromku a pochutnávaly si na čokoládových figurkách. Měly plná nejen ústa, ale i kapsy. V zrcadle na zdi jsem viděl svůj život, svoji rodinu, viděl sílu a cítil, že Bůh je s námi v domě. Byl jsem rád, že jsme všichni pohromadě a toho štěstí jsem si jaksepatří užíval. Vzpomněl jsem si i na Janyho, a aby nikdo nepoznal, že brečím, šel jsem k oknu a díval se, jak tam venku hustě sněží. Po rozmluvě s Bohem jsem si utřel slzy, vrátil se zpět k rodině a sedl si na svoje místo.

Gejza Horváth

Na 21. duben připadá Jom ha-šoa

PRAHA – Nadační fond obětem holocaustu a Institut Terezínské iniciativy pořádají akci u příležitosti Jom ha-šoa. (Jde o vzpomínku na oběti holocaustu dle židovského kalendáře.)

Uskuteční se dne 21. dubna 2009 na Náměstí Míru v Praze od 14 do 17 hodin. Veřejnost, školy, významné osobnosti kulturního i politického života se zapojí do čtení jmen obětí šoa a uctí tak jejich památku. V tento den se po celém světě vzpomíná na památku šesti milionů zavražděných Židů a připomíná se zahájení povstání ve varšavském ghettu. Hlavním cílem projektu Terezínské album, na kterém pracuje Institut Terezínské iniciativy, je ke strohým údajům z databáze obětí připojit autentické dokumenty, jejichž výpověď pomáhá vytvářet plastický obraz osobních příběhů a osudů jednotlivých obětí holocaustu a alespoň symbolicky jim vrátit tváře. Partnery projektu jsou Židovské muzeum v Praze a Česká unie židovské mládeže.

Na loňské čtení jmen obětí holocaustu přišli i žáci základních škol. Foto: NFOH

Dagmar Juráňová

Autorka je mluvčí Nadačního fondu obětem holocaustu. (www.fondholocaust.cz)

www.romea.cz
Romský informační portál

Sborník nazvaný První pražský seminář obsahuje řadu příspěvků na téma Dopady holocaustu na českou a slovenskou společnost ve druhé polovině 20. století. Vydal ho koncem roku 2008 v pražském nakladatelství Varius Spolek akademiků Židů. Namátkou z obsahu: Tomáš Halík rozvádí téma Židé, křesťané a kultura paměti, Martin Mehler rozebírá vliv holocaustu v psychice potomků, Tomáš Jelínek si všímá osudu židovského majetku při arizaci, restituci a odškodnění. Příspěvek Blanky Soukupové nese název Životní světy českých Židů po šoa – kompenzace ztracených jistot. Celá jedna kapitola se věnuje návratu antisemitismu po roce 1948 pod rouškou antisionismu, všímá si židovských obětí stalinismu v ČSR i SSSR atd. Závěrem Jan Fingerland přibližuje, jak holocaust vnímají Palestinci a další Arabové. **(pp)**

Romaňi Charta ERTF

Maškar o prioriti, save hin le Europakero Romengero the Phirutnengero forumo (ERTF), sas te hazdel Romaňi Charta. Anglunes sas gindo pal koda, kaj o Roma te phenen savoro so kampel ke koda, so lenca sas, so hin, the so avela. Bučakeri grupa ERTF, savi kisitinelas e Romaňi Charta, pes kidla le expertenca andre politologia, sociologia, historia, jurisdikcija the aver goďaver manušenca, kaj peske te phenen pal o pharipena so kampel andre Romaňi Charta te thovel. E angluňi buči sas kisno, kana pes e bučakeri grupa kidla andre Italia beršeste 2007. Koda so sas kerdo, dine le manušenge khatal o Lordos ERTF, save kerde dijader buči, akceptujinde o dokumentos u thode les pro Plenum andro Novembros 2008 Strasburkoste.

Imar andre preambula e Romaňi Charta phenel koda, so hin pal pozicija le Romenge andre Evropa. Zoraha pes hazdla e realita, savi phenel, kaj o Roma sar nipos dživen jekhetanes avre narodenca andre Evropa 700 beršа. Dživen andre savore evropakere phuva, hin len jekhetaňi historia, kultura, čhib the tradicii. O Roma pes dikhen sar evropsko nacionalno minorita, u kamen, kaj te avel respektimen kada lengero statutos. Džal pal koda, kaj le Romen nane peskeri phuv, kajča e Evropa kiden sar peskero kheripen.

O Roma pes den anglal andro peskere čačipena the obligaciji, kajča kampel kaj o evropska štati pes paš o Roma te thoven pal o kriteria, save peren andro 21. šelberšengero. Andre praxija kampel te avel nevi evropakeri politika pal o Roma. Pre ada kampel te hazdel kooperacija maškar o phuva, internacionalna organizaciji the romaňi legitimno reprezentacija. Kampel te avel kavke, sar pes hazdla partneriatos maškar „Rada Evropy“ the ERTF andro 15. Decembros 2005 Strasburkoste.

E Romaňi Charta hin apelos savore evropakere narodenge the le Romenge. Hin andre late koda, so kampel te paruvel andro jekhetano dživipen maškar o Roma the gadže, maškar aver kulturi, sar te harmonizinel o dživipen maškar kole so hine sako aver, u sakoneske perel koda, so leske kampel.

U sar šaj pomožinel e Romaňi Charta le manušenge andro Čechiko? Le Romenge šaj sikhavel feder orientacija andre koda, so kampel te kerel, so šaj kamen the so mušinen te kerel korkore angle peste. O gadže šaj sikhľon kolestar, so e Romaňi Charta phenel, u paľis šaj paruvena peskeri pozicija paš o Roma. E Romaňi Charta šaj pomožinel savorenge.

Ondřej Giňa

Romská Charta ERTF

Jednou z priorit Evropského fóra Romů a Travelerů (ERTF) bylo vytvoření Romské Charty. Základní myšlenkou tohoto politického dokumentu je postoj Romů ke své minulosti, současnosti a budoucnosti. Pracovní skupina ERTF pro přípravu Romské Charty uskutečnila mnohá setkání s politology, sociology, právníky, historiky a dalšími odborníky, a dohromady konzultovali jednotlivé oblasti a témata, o kterých Romská Charta pojednává. Přípravnou část práce završilo jednání přípravného výboru v Římě roku 2007. Výsledkem spolupráce evropských romských představitelů a odborných konzultantů se stal návrh Romské Charty, předaný Výkonnému výboru ERTF. V průběhu roku 2008 byl návrh dopracován, projednán a schválen Výkonným výborem, který jej předložil Plénu ERTF na jeho zasedání v listopadu 2008 ve Štrasburku.

Již v preambuli se Romská Charta vyjadřuje k zásadní otázce postavení Romů v Evropě. Zdůrazňuje skutečnost, že více než 700 let spolu s ostatními národy žije na území Evropy národ Romů. Žijí ve všech evropských zemích, mají společnou historii, kulturu, jazyk a tradice. Romové se považují za skutečnou evropskou národnostní menšinu, požadují respekt a přiznání tohoto zvláštního postavení. Jedná se zejména o to, že Romové nemají svůj vlastní stát, ale Evropu považují všichni za svůj domov.

Romové se hlásí ke svým právům a povinnostem, je však nezbytné aby se evropské státy vůči Romům postavili v duchu kritérií Evropy 21. století. V praxi to znamená vytvoření nové evropské politiky vůči Romům, založené na spolupráci národních států, mezinárodních institucí a na legitimní romské reprezentaci. K této spolupráci by se mělo přistoupit v duchu partnerství uzavřeného 15. prosince 2005 mezi Radou Evropy a ERTF.

Romská Charta je výzvou evropským národům i Romům samotným. Obsahuje sdělení o tom, jak je nutné přistoupit k otázkám soužití odlišných kultur, jak harmonizovat zájmy a potřeby každé ze stran, jak posilovat soužití ve společnosti navzdory její různorodosti.

A jak může Romská Charta pomoci zlepšit soužití romské a neromské populace v samotné České republice? Romům může pomoci lépe se orientovat ve spleti složitých problémů a lépe formulovat své názory a postoje k tomu jak se problémy řeší, jak by se měly řešit a především jak oni sami je řešit chtějí. Většinová společnost má šanci se poučit z toho, co Romská Charta říká, a na základě toho pak začít měnit svůj postoj k odlišné národnostní menšině. A to je hlavní poslání Romské Charty.

Ondřej Giňa

Rudko Kawczynski: OSN ignoruje utrpení našich lidí během holocaustu

NEW YORK – Předseda Evropského fóra Romů a Travelerů (ETRF), Rudko Kawczynski, vyjádřil pobouření nad rozhodnutím OSN, které podle něj formálně nezahrnulo Romy do vzpomínkového ceremoniálu u příležitosti Mezinárodní dne památky obětí holocaustu 27. ledna v New Yorku. *„Rozhodnutí OSN nezahrnout Romy do vzpomínkového aktu jen potvrzuje marginalizaci našeho lidu z historického hlediska,“* uvedl s rozhořčením Ian Hancock, ředitel Romského dokumentačního centra na Univerzitě v Texasu.

Kandidáti do Evropského parlamentu Železný, Štětina i Weis k romské tematice prozatím mlčí

Jen pár měsíců před červnovými volbami do Evropského parlamentu (EP) se najednou roztrhl pytel s novými stranami. Zajímavé je, že skoro všechny vznikají v prostředí politické pravice, kde po neúspěchu v krajských volbách na podzim 2008 začaly ideové i osobní spory, štěpení a přejmenovávání stran. Nás zatím zajímalo, jak tyto nově vzniklé či staronové strany pohlížejí na romskou tematiku.

Žádnou dopověď nezaslal Vladimír Železný, dosavadní poslanec EP za Nezávislé demokraty, který nyní začal organizovat českou odbočku celoevropské strany Libertas.

Dosud nereagoval ani Jaromír Štětina, současný senátor za Stranu zelených, který se však s touto stranou při volbách do EP rozloučil, a do Bruselu a Štrasburku by rád pronikl v čele nově ustaveného hnutí Starostů a nezávislých, které chce oslovit hlavně *„zklamané voliče zelených a lidovců“*.

Nereagovala asi strana Liberálové, vzniklá před časem z Liberálně reformní strany (LIRA). Ta v předposledních krajských volbách získala společně v koalici se Stranou zelených tři krajské zastupitele v Brně, v „evropských“ volbách však už bude kandidovat samostatně.

Nemyslím, že by představitelé těchto tří stran neměli k romské menšinové problematice co říct. Ať už byly Železného kšefty a kličkování před zákonem jakékoliv, prosadil do vysílání TV NOVA černošského hlasatele a sám patří k židovské, kdysi pronásledované menšině. Štětina i Liberálové zase spolupracovali aspoň částečně na lidskoprávní tematice se svými zelenými spojenci. Snad se tedy ještě ozvou.

Naproti tomu obsáhlé odpovědi zaslali Romano hangos představitelé zbývajících dvou nových stran: Současná poslankyně EP a zakladatelka Evropské demokratické strany (EDS) Jana Hybášková, zaměřující se hlavně na liberální voliče, a David Hanák, který se ozval jako jeden ze šesti členů přípravného výboru Strany svobodných občanů (SSO), těšící se přízni prezidenta Václava Klause a usilující o hlasy odpadlíků z ODS. Jak čtenář sám posoudí, i když se EDS a SSO hlásí k pravici, jsou odpovědi jejich představitelů téměř protikladné.

Pavel Pečínka

Nabídka stáží v Bruselu pro romské studenty

Romano hangos (RH) občas pročítám a ráda se podělím o svůj názor, ale nezastírám, že jsem ovlivněna prací mého manžela Ivana Gabala. Vím hodně o současné nedobré situaci, jak ji ukázala studie zpracovaná firmou mého muže. A bohužel vím také o neuspokojivém stavu vládních pokusů o řešení.

Jsem poslankyní EP a Evropská demokratická strana (EDS) se zaměřuje přednostně na evropskou politiku. Ale přeci jen mi to nedá, abych se nezmínila o domácí situaci. Velice mne mrzí, že zhavaroval projekt autonomní agentury, která by nabízela kvalifikovanou pomoc a podporu obcím a městům v boji se sociálním vyloučením. Neúspěch agentury považuji za selhání a věřím, že se nepromění v kapitulaci vlády před tímto problémem.

V EP také spolupracuji s maďarskou poslankyní Livií Jaroka, mimořádně talentovanou, vzdělanou, energickou a nebojácnou Romkou. A musím říci, že Livia opravdu umí parlamentem zahýbat. Podpořila jsem její rezoluci, v níž nastolila problém prasečína v Letech u Písku, a byla jsem ráda, že do EP přijel tuto věc osobně vysvětlit Karel Holomek, kterého jsem měla čest podpořit. Za užitečnou považuji i nedávnou evropskou konferenci o problematice Romů v Bruselu.

Myslím, že větší by mohl být tlak Evropské komise (EK), aby země s početnými romskými menšinami věnovaly část strukturální pomoci na zlepšení vzdělávacích a pracovních příležitostí Romů. Vím, že v každé zemi je situace jiná a vyžaduje zvláštní postup, ale unijní peníze mají váhu, jsou orientované na projekty, a integrace Romů do společnosti je významný projekt. Chci se na tuto věc dotázat v EK ještě před volbami, protože vím, že se na této myšlence pracuje. A ráda bych v tomto tlaku pokračovala, budu-li zvolena, i v příštím období.

Na závěr bych ráda poprosila RH o radu i pomoc. Domnívám se, že by romské středoškoláky mohla zajímat návštěva EP, aby viděli, jak pracujeme. A myslím, že by to pro ně mohl být i podnět k tomu, aby se to důležité o EU naučili. Co kdybychom udělali soutěž pro romské studentky a studenty a vítězové by navštívili EP? Nepomohla by mi redakce?

A ještě jedna věc, nejraději ve spolupráci s vaším časopisem nebo dalšími romskými médii: Ráda nabídnu možnost parlamentní stáže romským vysokoškolským studentkám a studentům, u mne, v mém týmu v Bruselu. Nejlépe pro ty, kteří se zaměřují na právo nebo evropská či zahraniční studia. Jen ale předesílám, že v mojí kanceláři se opravdu nikdo nenudí. Je třeba i cizí jazyk a schopnost vydržet tempo. Najde se tedy studentka nebo student, kdo si troufne a s naší pomocí to zkusí? Jistě ano. Prosím tedy vaši redakci o zprostředkování a pomoc ve vyhledání adeptů.

Jana Hybášková

Autorka je předsedkyní Evropské demokratické strany a poslankyní Evropského parlamentu.

Romové a svoboda západoevropské civilizace

Otázka zní: Je vůbec možné k romské otázce zaujmout nějaké stanovisko odlišné od převládajícího lidskoprávního směru myšlení, aniž by byl takový jedinec označen za rasistu? Benjamin Kuras napsal v jedné odpovědi, že u nových emigrantů má být požadována loajalita vůči státu, do kterého vstupují. Jsem přesvědčen, že ona minimální loajalita má být vyžadována i vůči českým občanům, ať bílým, černým či fialovým. K této loajalitě patří, že umí česky, dodržují základní hygienické návyky a pravidla soužití.

Nemůžeme, ba nesmíme nikomu přesně stanovovat jeho životní styl, oblečení a typ chování. Přesto v západní civilizaci existují základní pravidla platná pro všechny, jako je úcta k soukromí a respekt před soukromým majetkem. Na tom je západní civilizace vystavěna. Pokud někdo ve 4 ráno budí sousedy hlukem, pak ti mají právo na ochranu. A stát má povinnost ochranu poskytnout.

Pokud je někomu trvale znečišťována chodba lidskými výkaly, má právo být vůči tomu ochráněn. Pokud je někdo okraden, má taktéž právo na ochranu. Nikdo nemá právo Romům diktovat jejich životní styl. To je jejich věc, život a osud. Na druhé straně nikdo nemůže po ostatních chtít, aby tolerovali ničení svého majetku a soukromí či zvýhodnění někoho jen na základě rasy či etnicity. To je rasismus naruby.

Naše Strana svobodných občanů má v záhlaví tři slova: Svoboda – Zodpovědnost – Spravedlnost. Jinak: Každý má právo na svobodné rozhodnutí, musí však za něj nést zodpovědnost. Musí se smířit s tím, že takový čin bude spravedlivě ohodnocen nezávislým soudem, pokud překročí zákon. Nikomu nelze dávat žádné „extra buřty“ jen proto, že je „jiný“. Nikomu nesmí být bráněno, aby „jiným“ byl, pokud za tuto volbu ponese následky. Jsem přesvědčen, že máme pomáhat slabým a chudým. Nemusí to

však dělat nutně stát, a pokud již ano, tak pro všechny slabé a chudé, a nejen pro ty, co si to vykřičí na úřadech s argumentem, že jsou rasově znevýhodňováni. Máme pomáhat jen těm, co si chtějí pomoci sami. Ani čert ve Werichově pohádce neuměl pomoci sedlákovi s alkoholismem, když sedlák sám nechtěl. Jak to máme udělat my, kteří nevládneme nadpřirozenou silou jako čerti?

David Hanák

Autor, podnikatel, je členem přípravného výboru Strany svobodných občanů.

Nechtěla bych být jiné národnosti (proč?)

Jmenuji se Michaela a chodím do 5. třídy. Bydlím v Mostě-Chanově. Mnoho lidí ví, že v Chanově žijí jen Romové. Já jsme také Romka a zatím jsem nepřemýšlela, proč tomu tak je. Moji rodiče tu bydlí už několik let. Vyprávěli mi, jaké to tu bylo hezké a moderní, když se postavilo nové sídliště. Hodně se tu však změnilo. Ne všichni Romové se uměli o své byty starat. Naše rodina by teď potřebovala větší byt. Bydlení v Mostě by bylo hezké, ale nemáme dost peněz na jeho koupení. Tatínek je vyučený pekař a pracuje v pekárně. V malém bytě nás bydlí šest, ale jsme rádi, že jsme spolu.

Chodím do školy v Chanově a líbí se mi tam. Někteří kamarádi museli odjet do Anglie, protože si jejich rodiče myslí, že tam bude lépe. Já jsem šťastná tady a snažím se, abych se vyučila jako tatínek. Chtěl bych být učitelkou a učit třeba romské děti v naší škole. Moji kamarádi umí krásně zpívat a tancovat, rádi malují a kluci jsou šikovní na sport. Vyhráváme spoustu soutěží. Je zvláštní říkat o některých lidech, že jsou bílí a jiní černí. Já mám strach ze skinů, protože nás prý nemají rádi. Bojím se, že přijdou i do Chanova. Bojím se o celou rodinu a nevím proč. Tatínek říká, že tomu ještě nemůžu rozumět a že se nemusím bát. Asi bych mu měla věřit. Nevadí, že jsem Romka – jsem mé mámy, mého táty, babičky a dědečka. I oni jsou Romové a já vím, že se za mě nikdy nebudou stydět. Jsem šťastná, že jsem jejich rodina a chci jim dělat jen radost. Mám spoustu romských kamarádů a je s nimi legrace. Mají tmavé oči, černé vlasy a někteří i hnědou kůži. Romské přísloví říká: Ma de proda, savi hin manušes morči, ale kikl, savo les hin jilo. (Nehleď na to, jakou má člověk kůži, všímej si, jaké má srdce.)

Kdyby všichni lidé znali tuhle větu, snad by bylo na celém světě líp. Budu si to moc přát.

Michaela Pompová
1. místo v kategorii do 15 let, ZŠ Chanov-Most, Zlatnická 186

Mám výjimečnou kamarádku

V naší třídě mám kamarádku Violu – je Romka. Často hovoříme o romských zvycích, jídlech a tradicích. Dohodli jsme se, že nám nejen o nich Viola něco povypráví.

„Mezi naše jídla vařená doma patří holubki, které jsou z rýže, kečupu a paprik, pak pišoty – těsto, plněné bramborami nebo zelím, a také goja – střeva, která se musí dobře vyprat a pak se plní bramborami. Ale to my nejíme, dělala to pouze babička, než zemřela.

Když mi umřela babička, byli jsme moc smutní. Když nám někdo zemře, tak chodíme v černém, nedíváme se na televizi, nepouštíme si ani rádio, nesmíme se koukat do zrcadla, a to všechno asi čtvrt roku. Ale my děti to tak dlouho držet nemusíme, spíše dospělí. Také třeba dva dny nespíme a jsme vzhůru. Dáme za okno talíř s jídlem a do rána je jídlo z talíře snědené. Dříve, když jsem byla malá, tak jsem si myslela, že to jí kočka nebo ptáčci, ale opravdu to jí ten, kdo nás opustil.“

Před Vánocemi nám Viola vyprávěla jeden příběh, který se odehrává v jejich rodině.

„O svátcích nás chodí navštěvovat můj mrtvý bratránek. Zemřel ještě jako malý. Měl svůj oblíbený traktůrek. Jednou o svátcích, kdy je celá naše rodina vždy pohromadě, jsme najednou na půdě slyšeli podivné zvuky! Šli jsme nahoru, kde jsou ve skříních uloženy bratránkovy hračky. A hle, uviděli jsme, jak jezdí na tom traktůrku, ale neviděli jsme jeho, jen jak jede traktůrek. A takhle se vrací o každých svátcích a na naší půdě si hraje. Jednou, když už byla zima, tak jsme mu nechtěli nechávat jeho hračky na hrobečku, hračky, které jsme mu tam dříve dali. Vzali jsme je a dali jsme je na půdu. Večer jsme tam šli a on po celé půdě ty hračky házel! A tomu jsme se hodně smáli.“

Ještě nám Viola řekla o několika zajímavých zvycích:

„Když se narodí miminko, ovážeme mu v porodnici červenou tkaničku kolem ručičky, aby nebylo uhranuté. Jinak bychom mu to museli vyplivat z očí. Protože když někdo přijde a dívá se na něj a vychvaluje ho, tak ho může uhranout. A jak poznáme, že je uhranutý? Když mu máma dá pusu na oči a jsou slané, tak je uhranutý. A pokud je, tak pliveme třikrát do každého kouta a u toho se modlíme.

Pokud je bouřka, tak nejmladší z rodiny, což jsem já, utrhne kopřivu a hodí ji do hořícího ohně, a ještě říkáme modlitbu. A bouřka přestane. Také například neděkujeme za léky, protože pak nám nepomohou. Nebo když si v létě upletu věnec, nesmím si ho dát na hlavu, protože by se něco stalo v naší rodině, nějaké neštěstí. Pokud u nás v rodině někdo kouří, nesmí si ze stejného důvodu cigaretu zapálit o svíčku. A víte, jak poznáme, že je u nás doma nějaký zlý duch? Do rána se mi udělá modřina, aniž bych věděla, od čeho je. Nebo když mám do rána pořezanou ruku, šest čárek. U nás doma byl nejméně rok, zbavili jsme se ho tak, že jsme šli do kostela, vzali tam svěcenou vodu a postříkali s ní pokoj.“

Zajímavé, viďte?

Marie Marková
1. místo v kategorii do 15 let, Základní a praktická škola Gabriely Plechové, Dolní Poustevna

(Ne)chtěl bych být jiné národnosti

Jmenuji se Simon a studuji čtvrtým rokem gymnázium. Už po podle mého jména aby se dalo usoudit, že nebudu zrovna „blonďatém klučina od vedle“. A taky že ano. Můj děda emigroval z Jihoafrické republiky v době apartheidu. Vzal si moji babičku (Češku) a měli spolu dvě děti, mého otce a tetu.

Táta tu zůstal a vzal si moji mamku (taky Češku). Po roce jsem se narodil já. Syn mulata a bělošky. Jsem celkem tmavý, ale krom barvy jsem toho po černošské větvi naší rodiny moc nezdědil. Svůj život bych zatím rozdělil do tří etap.

Ta první se odehrávala od mého narození až po dobu, kdy si mě a moji sestru vzala do péče babička. To se stalo krátce po tom, co nám umřela mamka a bylo vidět, že věčně opilý „tatínek“ se o nás asi nepostará. Tenkrát mi bylo jedenáct a Lucce (sestře) šest let. Do té doby bylo vše v pohodě. Nikdo mě za Cikána nepovažoval.

Desetiletí uteklo jako voda a čekalo nás stěhování. Tím začala druhá část mého života. Nyní jsem už o svůj společenský status musel bojovat. Už sem totiž nebydlel v městečku, kde mě skoro všichni znali. Navíc jsme se s vrstevníky dostali do věku puberty. A takový mladičký člověk nebude zjišťovat, co jsem nebo nejsem zač. První týdny na nové škole byly doslova peklo. Nadávky typu *„drž hubu, ty cigáne“* nebyly výjimkou. Časem, když většina lidí zjistila, že jsem do Růžičků (u nás ve městě celkem známá a uznávaná rodina), se to naštěstí zmírnilo. Ale ani potom nevymizely všechny nadávky.

A víte, co je paradox? Na školu chodila tenkrát i skupina Romů. Kradli, šikanovali ostatní a dělali vůbec samé problémy, ale jim nikdo nikdy nic neřekl. Nikdo na ně neměl narážky, když se třeba v učebnici objevila fotografie s romskou kapelou. To všechno se vždycky týkalo jenom mě… Doma jsem ale babičce nikdy nic neřekl, byl jsem až moc hrdý na to, abych si stěžoval a nechtěl jsem jí dělat starosti. Po značném úsilí jsem se ale stal právoplatným členem kolektivu a začalo se mi do školy chodit lépe. To už se přede mnou ale objevoval jiný problém. A sice kam po základce.

Touto otázkou začalo třetí období. Většina lidí by si další školu vybírala podle prospěchu, jakého dosahovala na základní škole. U mě to bylo jiné. Hledal jsem hlavně místo, kde bych nemusel zažít to, co na základce. Nechtěl jsem už procházet tím, že někteří lidi jsou omezení tupci a dělají ostatním ze života peklo. Naštěstí jsem složil zkoušky na gymnázium.

Čekal mě první den ve škole a opět jsem pociťoval obrovský strach. Nevím, za jak dlouho by mě kolektiv přijal, ale tentokrát to bylo strašně rychlé. Udělal jsem totiž něco, co jsem měl udělat už na základce. V hodině výtvarné výchovy si paní profesorka zapisovala naše jména podle abecedy. Hned u několika jmen si povšimla cizího původu. A ještě než došla ke konci abecedy, zeptala se: *„Je tu ještě někdo, kdo má někoho z rodičů cizince* (a usmívala se u toho)?“

V ten okamžik jsem zvedl ruku a rozpačitě řekl, že můj děda je z Jihoafrické republiky. Celá místnost ztichla a směle se mě všichni se mě začali vyptávat na různé věci. Ještě asi měsíc se jeden kluk pořád ujišťoval, jestli určitě nejsem Rom.

Asi po půl roce jsem se toho samého kluka zeptal já, jestli by se se mnou bavil, kdybych Rom byl. Řekl, že by se mnou asi tak hodně nemluvil, ale prý se s tím už vyrovnal a říkal si, že když jsem na gymplu, tak bud v pohodě. Je ironií, že teď je mým skvělým kamarádem.

Simon Slanina
1. místo v kategorii do 19 let, Gymnázium J. Palacha, Mělník.

Ohlédnutí za soutěží Menšiny mezi námi v pražské Lucerně

PRAHA – V předchozích číslech Romano hangos jsme informovali o dětské hudební, literární a taneční soutěži Menšiny mezi námi. Vracíme se ještě ke slavnostnímu vyhlášení jejích výsledků v paláci Lucerna 9. prosince 2008. Protože čtenářům chceme ještě zprostředkovat bezprostřední atmosféru, přinášíme tři z vítězných literárních příspěvků (vlevo) a také pohled na jeviště. Setkání moderovali David Tišer a Renáta Berkyová.

(pp)

1: Držiteľka zvláštnej ceny poroty čínskeho pôvodu číta víťaznú báseň vo svojom rodnom jazyku.

2: V mramorovom paláci Lucerna si mohli prítomní prezrieť takmer všetky súťažné príspevky výtvarnej časti.

3: Simon Slanina – držiteľ 1. ceny v kategórii Literatúra do 19 rokov.

4: Rómske dievčatá okúzlili svojím tancom nejedného diváka...

Text: Renata Berkyová, foto: Petr Karlach a Peter Fabo

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na březen 2009

Pietní akt v Muzeu romské kultury
6. 3. ve 14^{00} hod. ve stálé expozici, vstup volný.
Připomínka prvního hromadného transportu protektorátních Romů z Brna a Moravy do vyhlazovacího tábora v Osvětimi. Dne 7. března 1943 bylo z brněnských městských jatek nákladními vagóny odvezeno přes tisíc romských mužů, žen a dětí všech věkových kategorií, z nichž většina nepřežila.

Z cyklu přednášek Kdo jsou Romové?

Eva vypravuje…
17. 3. v 17^{30} hod. v přednáškovém sále, vstup volný.
Setkání nad historií Romů, ale i vznikem muzea s PhDr. Evou Davidovou, CSc., první ředitelkou muzea.

Výstavy:

Romská socha 2008
První samostatná výstava z děl romských sochařů z Česka, Slovenska a Rakouska, kteří pracují s dřevem, kamenem, kovem, hlínou, ale i dalšími netradičními sochařskými materiály. Pro velký zájem prodlouženo do 22. 3.

Romipen
Výběr z 264 fotografií, které na téma život Romů zaslali autoři z 15 zemí světa do stejnojmenné soutěže Českého rozhlasu v roce 2008. Úkolem soutěžících bylo vyfotografovat jakoukoliv scénu za života Romů. Nejlepší fotografie soutěže budou vystaveny v přednáškovém sále MRK. Výstava potrvá do 31. 5. 2009

Stálá expozice:

Příběh Romů (Etapa 1939–2005)
Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Otevírací doba:
pondělí zavřeno
út–pá 10–18, poslední vstup 17^{15}
sobota zavřeno
ne 10–17, poslední vstup 16^{15}

čtyřleté maturitní studium na střední policejní škole ministerstva vnitra v holešově

Na Střední pedagogické škole Ministerstva vnitra probíhá projekt Policie pro všechny, určený žákům národnostních menšin. Zájemci o studium z devátých tříd, kteří se přihlásí v rámci projektu ke studiu, budou od února připravováni k přijímací zkoušce.

Žáci přijatí ke studiu budou v rámci projektu doučováni z různých předmětů (např. český jazyk, matematika) tak, aby studium zvládli stejně dobře jako ostatní studenti. Ke studiu budou patřit sportovní soutěže, zájezdy a kulturní akce.

Studium je ukončeno maturitní zkouškou. Poté mohou absolventi nastoupit k Policii ČR, obecní policii, k bezpečnostním agenturám a na státní úřady nebo začít studovat jinde na dalších vysokých školách.

Vlastní studium je bezplatné (škola je státní), pro žáky je zajištěno stravování (snídaně 23 Kč, oběd 35 Kč a večeře 32 Kč) a ubytování na internátě (poplatek za ubytování činí 800 Kč měsíčně). Stravování ani ubytování ve škole není povinné.

Přihlášky ke studiu se musí zaslat na policejní školu do 15. března 2009
Adresa školy: **Vyšší policejní škola a střední policejní škola MV, Zlínská 991, Holešov**
Termín přijímacích zkoušek: **27. dubna 2009 a 4. května 2009**
Obsah přijímacích zkoušek: **test, test fyzické zdatnosti, dotazník**

Test zahrnuje učivo základní školy v předmětech: český jazyk a literatura, cizí jazyk (volitelné mezi jazykem anglickým nebo německým), matematika, fyzika, chemie, zeměpis, dějepis, občanská nauka a přírodopis.
Test fyzické zdatnosti sestává ze dvou disciplín: krátký běh 4×10 m a cvik sed-leh.
Dotazník zjišťuje zájmy uchazeče o studium.
Součástí přijímacího řízení je hodnocení výsledků ze ZŠ za druhé pol. 8. ročníku a 1. pol. 9. ročníku.

Zájemci se mohou hlásit u koordinátora projektu Bc. Stanislava Daniela, tel.: 974 685 204, 605 585 108, e-mail danielstanislav@seznam.cz

Publikace Romové ze Vsetína přináší sérii snímků fotografa Jiřího Doležela, která mapuje osudy čtyř velkorodin vystěhovaných na podzim 2006 z rozhodnutí vsetínské radnice na Jesenicko. Doleželův aparát zachytil, jak žije rodina Kandráčových, rodina Žigových v domě po sudetských Němcích ve Vlčicích u Jarovníka a Tulejových v Čechách pod Kosířem. Asi nejlépe se adaptovali Tulejovi, a to především díky starostovi Čech pod Kosířem a ombudsmanovi Otakaru Motejlovi. Na koncepci a výběru fotografií se podíleli kromě Doležela Jindřich Štreit a Tomáš Pospěch, publikaci vydal Úřad vlády ČR. **(pp)**

Ty, kteří dostanou do ruky nedávno vydané 16. číslo Bulletinu Muzea romské kultury, by mohl splést rok uvedený na jeho titulní straně – 2007. Údaj je v pořádku, MRK skutečně bilancuje svoji činnost vždy s ročním odstupem. Šestnácté číslo vyšlo v nákladu 300 kusů, z pestré mozaiky jím zmapovaných událostí vyberme zatím jen tu, že v roce 2007 navštívilo akce MRK 11 000 návštěvníků, z toho 1 800 školáků. **(pp)**

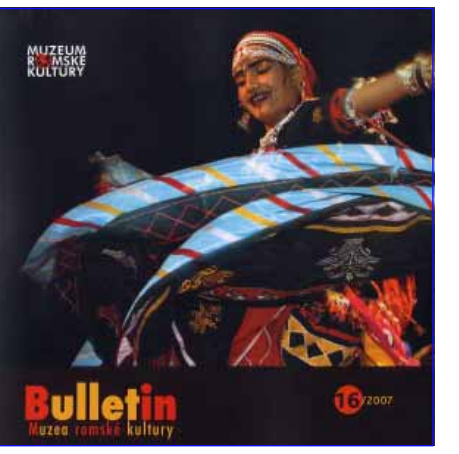

Seznámit se víc s romskou menšinou v Rakousku můžeme díky jejímu časopisu Romano Centro, vydávaného ve Vídni německy a romsky. V jeho 63. čísle z prosince 2008 se dozvíme, že ve Vídni začali pracovat dva noví romští asistenti, následuje text o Romech v Srbsku, po něm představuje Gerlinde Schmidtová životní příběh Ludwiga Horvatha a jeho rodiny. Prosincové RC dále popisuje život Aškalijů a Romů v Kosovu, následuje několik povídek, zpráv a recenzí. Kontakt: office@romano-centro.org, www.romano-centro.org **(pp)**
Časopis lze objednat na adrese romea@romea.cz

KURZY ROMŠTINY V MUZEU ROMSKÉ KULTURY

úroveň: mírně pokročilí + aktivní začátečníci
Probíhají od 5. března do 25. května 2008
Vždy ve čtvrtek 16^{00}–17^{30} (možno přizpůsobit požadavkům skupiny), cena: 1300 Kč. Kurzy vede romistka a rodilý mluvčí. Konají se v knihovně MRK (Bratislavská 67), cena zahrnuje prohlídku expozice a výstav.

kontakt: Marie Palacká, lektorka-lektor@rommuz.cz, 724 968 291

PŘIHLÁŠKA
Jméno, příjmení: . . . . . .
Adresa: . . . . . .
Telefon: . . . . . *E-mail:* . . . . . .
Adresa vysílající organizace: . . . . . .
Zápisné ve výši 1300 Kč uhrazeno dne:. . . . . .
Podpis účastníka:. . . . . *Razítko instituce:*. . . . . .

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSČ, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:

Způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ..... ☐ bankovním převodem na fakturu

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2009 činí 240 Kč.

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

SRNM

Rádio Rota, Španělská 6, 120 00, Praha 2,
Tel./fax: +420 / 222 987 677, 222 944 393
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. *Vydává Společenství Romů na Moravě.* **Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.** *Šéfredaktor:* **Pavel Pečínka.** *Redakce:* **Karel Holomek, Gejza Horváth, Dezider Giňa.** *Sazba:* **Radim Šašinka.** *Externí spolupráce:* **Dana Teinitzer-Šarköziová, Brno; Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha.** *Elektronická verze:* **http://www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm.** *Redakční rada:* **Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno.** *Adresa redakce:* **Bratislavská 65a, 602 00 Brno,** *tel.:* **545 246 673,** *e-mail:* **rhangos@volny.cz.** *IČO vydavatele:* **44015178**. *Bankovní spojení:* **Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100.** *Tiskne:* **ADATISK, spol. s r. o., Kolonka 303, 679 04 Adamov**. *Rozšiřuje:* **Kongrestakt Brno.**